

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Rızabey Aileevi

Tarık Dursun K.

RIZABEY AİLEEVİ

Tarık Dursun K.'nin ilk romanı... İlk baskısı 1957 yılında yapıldı.

Yazılışının üzerinden neredeyse kırk yıl geçti... Genç ama usta bir yazarın elinden çıktığı hem kurgusuyla hem içeriğiyle hemen kendini belli ediyor.

Sekiz ayrı insanın hayatının küçük bir kısmının kesiştiği noktada duran bir dram.

İzmir'in yazılmış en güzel romanlarından... Küçük bir başyapıt.

**RIZABEY
AİLEEVİ**

Tarık Dursun K.

O Ğ L A K / EDEBİYAT / ROMAN

Rızabey Aileevi / Tarık Dursun K.

© Tarık Dursun K., Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 1996

Bu yapıtın bütün hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Kitap ve genel tasarım: Serdar Benli

Kapak tasarımı: Işıl Döneray

Kapak fotoğrafı: Senay Haznedaroğlu

Dizgi düzeni: Fenice light 11 / 18 pt.

Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları

Baskı: Şefik Matbaası, Tel: 551 55 87

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.

Genel Yönetim: Senay Haznedaroğlu

Yayın Yönetmeni: Raşit Çavaş

Meşrutiyet Caddesi, Kibelelizade Sokak 1 Tepe Han D:6

Şişhane-İstanbul Tel: 251 71 08-09, Faks: 293 65 50

Birinci baskı: Nisan 1996

ISBN 975 - 329 - 074 - 8

RIZABEY AİLEEVİ

BAŞLANGICA GİRİŞ

Aİllah gözlerini yeryüzüne çevirdi mi, ilkin Deveçikmaz yokuşunu görür. Deveçikmaz büyür, büyür, şehir kadar olur; sonra yine alabildiğine -hem bu kez yırtınırcasına- büyür, dünya kadar olur.

Deveçikmaz öyle ahım şahım bir yokuş da değildir. Biraz kamburca, paket taşlı, iki yanı eski zaman evleriyle sıralıklı, kaldırımsız. Denize varmadan yokuşun sonunu bir ucundan tramvay yolu keser. Tramvay yolundan kurtulur kurtulmaz, denize yine çıkmaz. Geçkin, Osmanlı'dan kalma yalılar, bir de "Rızabey Aileevi", önüne durur; geçit vermez.

"Rızabey Aileevi" üç oda -tek katlı- bir yanda, üç oda öbür yanda; karşılıklı altı odadır. Sahibinin adı Rıza'ydı da ondan mı adı "Rızabey Aileevi" bilinmiyor. Komşu evlerin çoğunda Rumlarla Yahudiler oturur. Onlar da bilmezler. Kara-taş'ın sonuna kadarki evlerde oturanlar bu azınlık olduğundan, dünyaları yine kendi azınlıklarıyla. Türklerle alışverişleri pek yoktur. Düşmüşleri, yoksulları sokulur Türklere. Günde kırk kere "ekşi limonlu" salatalık turşusu satan, kavrulmuş kavun karpuz çekirdeği satan, "sübye" satan Yahudiler uğrarlar "Rızabey"e.

Yahudi çocukları, Rum çocukları; kopkoyu esmer, kirli suratlı Çingene çocuklarıyla birlik, kışın balık tutmaya, yazın yüzmeye gelirler.

"Rızabey" in şimdiki mal sahibi Davut'tur. Kör Davut derler adına. İki gözünün ikisi de bir kavgada akmışmış. Anlatırlar. İçti mi, kendi de anlatır.

Tramvay yolunun bir yanı boyunca uzanan evlerin dışında, Deveçikmaz'la "Rızabey" yakınlaşmış, kaynaşmıştır. "Rızabey Ailevi"nde oturanlar, kendilerini Deveçikmaz'lı bellerler. Deveçikmaz'ın başında hemen, doktor Zibil'in muayenehanesi vardır. Doktor, su katılmadık Yahudidir. Ama; ırk, milliyet ayırmaz. Vizitesi ikibuçuk liradan sabahdan akşama -çoğu yoksul Türklerle Yahudiler, Rumlar- kim gelirse, bakar. Kapısından tek kişiyi döndürmemiştir. Doğumlara da, o gider.

Sınavlara giremeyecek özürlü öğrenciler, sınav zamanı onaltı kuruşluk pulla doktor Zibil'e gelirler. Kapıdan girer girmez, Zibil, bir bakar; tanır. Üzerinde kuru kafayla beş ciltlik gâvurca doktorluk kitabı bulunan masasına oturur, gözlüklerini düzeltir:

"Pul getirdin mi?" der hemen.

Zibil'den sonra bakkal Mustafendi'nin "*Doğruluk Bakkalıyesi*" Avram'ın balıkçı dükkânı, Şişman'ın kahvesi, Ali'nin "*Bisiklet Evi*", Güzel İbrahim'in berber dükkânı sırayı tamamlar.

BİRİNCİ BÖLÜM

ALDI KEMAL

/// Biz, Rızabey Aileevi'ndeki odalardan birini rastgele tuttuktuk. Kıştı. Yağmur atıyordu. Hulûsi'ylen ikimiz, işsizdik. Deveçikmaz'ın üstündeki bir sinemada, üşümeden üç film seyretmiştik; çıktığımızda da Şişman'ın kahvesine bir altmışaltı çevirelim, sıcak bir çay içelim diye girdik. Kahve kalabalıktı. Yahudiler, Rumlar, Türkler karmakarışık. Oturduk, Şişman'a iki çay söyledik. Kaptı getirdi, önümüze kodu. Baktık: gitmiyor. Hulûsi huylandı. Çıkardı, iki çay parasını masaya attı. Şişman, bir sandalya çekti.

"Ayıp ama yaptığım," dedi, "siz aldırmayın. Mahallemizde yabancısınız anlaşılan. Bu kahveye yabancılar pek uğramaz. Yeni mi geliyorsunuz bu taraflara?"

Hulûsi:

"Tut ki öyle," dedi. "Yabancıyız, ilk geliyoruz. N'olacak?"

Şişman bozuldu. Renk vermedi de.

"N'olsun kardeş?" dedi. "Benim demem, o değil. Yanlış anladın sen. Hani, benim yapabileceğim bir şey varsa... dedim. Meselâ; boş oda ararsınız, satılacak elbise melbise olur..."

"Elbiseyi geç ya," dedim, "kiralık oda var mı buralarda?"

Güldü:

"Bulunur..." dedi.

Kalktı gitti. Ardından baktım: kahve ocağının yanında ihtiyardan, kör bir adam oturuyor; ona birşeyler sordu. Konuşmalar, geldi. Yine gülüyor.

"Davut'un evinde bir boş oda varmış. Kirası da ucuz, yirmibeş lira diyor. Yirmiye indiririm ben. Ev şuracıkta..." dedi.

Hulûsi'yle bakiştık.

"Görsek şunu..." dedim.

Şişman:

"Hay hay," dedi. "Ben Davut'tan anahtarı alayım, gidelim, bakalım."

Davut'tan anahtarı aldık, çıktık. Ev, Şişman'ın dediği gibi, "şuracıkta"ymış gerçekten. Büyük cümle kapısından girdik. İki yanda sıra sıra odalar. Ucu deniz. Hava rüzgârlı. Deniz kabarmış. Durup durup dalgalar içeri geliyor, taşlarda durula dinlene geriliyordu.

Şişman önden gidiyordu.

"Sizin oda, sondan birinci," dedi.

Peşinden yürüdük. İki odayı geçtik sağdan. İkinci odanın kapısı açıldı; bir kadın. Elinde maltız. Kadın, maltızı kapı önüne çıkardı. Bize bakmadı bile.

Şişman, anahtarı kapının kilidinde çevirdi, açtı. Denize bakan demir parmaklıklı bir penceresi vardı. Öbür pencere avluya bakıyordu. İçerisi aydınlıktı. Duvarlar, kirli beyaz. Bir iki çıplak artist resmi, gazetelerden kesilmiş, yapıştırılmış.

Şişman:

"Nasıl?" diye sordu.

Hulûsi, odayı bir bu yandan, bir de çaprazlamasına adımlarıyla ölçtü, bana dönüp:

"İki somya bol bol sığar.." dedi.

"Üç bile sığar da artar..." dedi Şişman.

"Sıkışılırsa alır..

"Sıkışmaya lüzum yok canım... Birini pencere tarafına, birini onun karşısına, üçüncüyü de kapıdan yana koydunuz mu; top sahası kadar yer kalır daha...

Hulûsi'yle bakıştık. Yanıma sokuldu. Şişman, pencereye gitti.

"Otelden iyi.." dedi Hulûsi.

"Hem İbrahim'in ağzının kokusunu çekeceğimize..."

15

"İyi, tutalım hemen."

"Sende para var mı?"

"Var biraz."

"Bi beşlik falan?"

"Var dedik'a...

"Sen ver onu bana. Kapora verelim. Birkaç gün sonra taşınacağız deriz...

Hulûsi parayı bana verdi. Şişman çevrildi hemen.

"Beğendiniz mi?" dedi.

"Fena değil, tutalım diyoruz..."

"Yok, öyle kafadan fena değil demeyin. Bir defa ayak altında. Sonra deniz. Canın sıkıldı mı; pencereyi aç, elini suya sok gitsin. Böyle denizli oda nerde?"

"İyi, iyi tutacağız işte..." dedi Hulûsi.

"Sana bi-beş lira kapora verelim," dedim. "Pazartesiye kalmaz taşınırsınız. Üstünü de o zaman ekleriz..."

Parayı aldı, yüzüne gözüne sürdü.

"Olur canım," dedi. "Ben, Davut'a derim. Hem pazartesiye kadar bir badana da yaptırtsin odaya. Pırıl pırıl olur pazartesiye..."

Çıktık. Şişman kapıyı çekti, dikkatle kilitledi. Kapılar boyuncaki taşlık deniz suyu içindeydi.

Pazar gününe kadar para bulacağız diye göbeğimiz çatladı Hulûsi'yle. İşsiz olduğumuzdan çoğu kimse emniyet edemiyordu. Sonunda "Bahriyeli'ye gidelim," dedim.

Bahriyeli'yi de bulmak kolay değil. Çat burda, çat kapı arkasında. Tepecik'teki bütün kahvelerin altından girdik, üstünden çıktık. Birkaç adamı, "Cemal âbi'yi bulsanız bulsanız, Fatma'larda bulursunuz." dedi. Fatma'nın evini tarif ettiler: Eşrefpaşa'da, cami durağında ineceğiz, yukarı, o gecekonduların bulunduğu tepelere çıkacağız; kime sorsak, gösterirlermiş. Bahriyeli, cuma günü kapanmış Fatma'nın evine, kumar oynatıyormuş.

Gerisin geri döndük. İki otobüs değiştirdik. Cami durağına gelince ufaldık hemen. Eğri büğrü sokakları dolandık. Evler ansızın durdu, açıldı. Tepeye vardık. Çevremiz hep konduydu. Karanlık, musmula suratlı, teneke sapkalı evler. Pis. Ço-

cuklar, ortalık yerde çamur karmışlar, oynuyorlardı. Sorduk. "Aşğıdaki beyaz konu" dediler. Evlerin içinde tek badanalı olan oydu. Genişçe. Belli, bir gecenin içinde kondurulmamış öyle. Damı da kiremittendi. Kapıyı vuracaktık, açıldı; bir adam çıktı. Şöyle tepeden tırnağı süzdü bizi. Gidecek diye bekledik, gitmedi. Bit kapmış gibi bakıyor. Polis falan sandı anlaşılan.

"Kimi arıyorsunuz?" dedi.

"Cemal âbiye baktık," dedi Hulûsi.

"N'apacaksınız Cemal'i?"

Dürüp mendil cebimize sokacağız sanki.

"Görüşeceğız. Bitecek bir işimiz var da," dedim.

Kapıyı örtmüşken açtı.

"Gelin..." dedi.

Toprak bir koridordan geçirip bir odaya soktu bizi. Bayağı bir odaydı. İki küçük pencerele. Pencerelelerinin tahta kepenkleri çekili. Tavanın ortasına tam, bir lüks lâmbası asmışlar; fıs fıs yanıyor. Masa iki taneydi. Etrafında sekiz de adam. Kara suratlı hepsi. Bıyıklı. Solgun. Cemal aralarındaaydı onların. Atlet fanilâsıyla oturuyordu. Baktı; tanıdı.

"Merhaba.." dedi.

"Merhaba.." dedik.

Kâğıtlarını bıraktı. Ötekiler de bıraktılar. Cemal, gözleriyle bize soruyor. "Para lâzım oldu, onun için geldik," diyemedik o kadar kişinin içinde. Kalktı yerinden, odadakiler kaldı; biz üçümüz dışarı çıktık.

"Hayrola..?" dedi

"Hayırlar aga. Bir oda bulduk, kiraya paramız çıkmadı," dedi Hulûsi. "Kimden istediyseniz, boş çevirdiler. Sana gelelim dedik en son..."

Güldü. Sapsarı dişlerini gördüm.

"Hiçbir ırzı kırık çıkmadı mı size para versin?"

"Çıkmadı anasını..."

Yeniden güldü. Elini cebine attı. Bir demet kâğıt para çıkardı. Kirli kirli. İçinden dört onluk çekti. Uzattı Hulûsi'ye:

"Yeter mi?" dedi.

"Yeter de artar bile..."

Sokak kapısından biri girdi. Işık içeri bir düştü, bir kayboldu. Kadın. Yanımızdan geçti, Cemal'e omuzdan bakıp:

"Kim bunlar Cemal?" diye sordu.

Cemal:

"Bizim çocuklar." dedi. "Yabancı değil..."

Cemal'e teşekkür edecektik, lâfı ağzımıza tıkadı.

"Değmez be," dedi. "Gün ola..."

Kapıya kadar uğurladı.

"Lâzımsa daha vereyim yani? Adam değilsiniz saklarsanız benden..." dedi.

"Yok," dedik. "Ayıp ediyorsun... Ayrımız gayrımız mı var...?"

"Evet," dedi. "Ayrımız gayrımız mı var?"

Ellerimizi sıktı. Şarap kokuyordu. Biz tepeyi aşana dek, aramızdan, evin önünde durdu; sonra içeri girdi.

Hulûsi:

"İyi kestik Bahriyeli'yi," dedi.

"O da milleti kumarla kesiyor...

"Olsun. Keşke biz de kessek...

"Durma, ne duruyorsun, kumarhane aç sen de...

"Para olsa," dedi. "Para olsa bir, Allahıma bir kumarhane açarım ki, parmağın ağzında kalır senin de...

"Hoşt..." dedim. "Ağır ol, ağır..."

"Niyeymiş, ya'u?" dedi. "Ben enayi değilim. Ama enayi mi yok kesilecek? Kes kes ye, kes kes ye..."

Otobüs durağına geldik de kurtuldum çenesinden. Yoksa anlatacak boyuna. Filmlerde görüyor, özeniyor onlara. Şöyle, şık şık karıların da olduğu ruletli muletli, yeşil çuha örtülü masalarla donanmış büyük bir kumarhane açacak. Kibar baylar, bayanlar kumar oynamaya gelecekler. Bir de sahne. Varyeteler gırla tabî. Hulûsi, başpatron. Ardında dört fedaisi. Posta koyan mı var kumarhanesine, analarını satacak. Ceketinin altına omuzdan kayışlı bir kılıf, bir tabanca; tamam. Herifin biri hır mı çıkarıyor, parayı mı ödemiyo, yutulunca? öldü artık... Önce fedaileri konuşacak.. vermiyor ha..? Hulûsi gösterir ona dünya kaç bucakmış... Seni Allahsız, ulan paran yoktu da ha...

"İyi iyi," dedim. "Vermedi mi herifi temizliyeceksin, sonra fedailerin, cesedi Halkapınar'a atacaklar; iş olup bitecek..."

"Fena mı?" dedi. "Haraca keseceğim ortalığı..."

Otobüs geldi.

İbrahim'in evinde neyimiz var, neyimiz yok der-top ettik. Bir denk yaptık. Hulûsi bir taksi çağırdı. İbrahim bir uçundan, biz bir uçundan taksiye taşıdık eşyaları. Arkaya iki somyayı sardık. İbrahim:

"Güle güle," dedi. "Arada bir gelin, beklerim..."

"Geliriz," dedik, çıktık, Deveçikmaz'a geldik. Taksi kapıya dayandı. Şişman, kahveden görmüşmüş geldiğimizi. Ardında iki garsonu, koptu. Parayı verdik. Eşyaların çoğunu, o soktu içeri. Ortallığı yerleştirene kadar da başımızdan ayrılmadı. Çarşafkların kirini kaçırmayı unuttuk. Baktı baktı:

"Bizim ka'venin yanında bir Yahudi karısı var, ucuzca yıkar parçasını. Ona verin de arıtsın isterseniz..." dedi.

"Kaça yıkıyor parçasını?"

"Onbeş kuruşa..."

"Veririz..."

Gitti. Yorgun argın, yatakların üzerine çöktük. Birer cigara yaktık.

"Nasıl ev?" dedi Hulûsi.

"Kıyak oldu..."

"Hele artist resimlerini asayım bir, gör o zaman..."

"Boşver artist resimlerini asmayı..."

"Allah, Allah, niye ya'u?"

"Bozarsın duvarları."

"Süslenmiyor mu?"

"Süslenmiyor. Bozuluyor."

Kızdı. Anladım. Elindeki artist resimlerini üstüste koydu, yırtmaya başladı. Ses etmedim. Epeyi bir durduk öyle. Sonra:

"Çok boktan herifsin be..." dedi.

Güldüm. O da güldü. Unutuverdi o saat geçenleri.

"Ben biraz birşeyler alayım, geleyim," dedi. "Karnım zil çalıyor."

Para verdim. Kapıyı ardından açık bıraktı. Denizin sesini duydum.

Biri geçti kapı önünden. Bekledim. Geri döndü. Geçiyor-ken başını uzattı.

"Merhaba.." dedi.

"Merhaba.." dedim.

"Yeni mi taşındınız?"

"Yeni taşındık..."

Girdi. Işık arkasından geliyordu. Otuzundaydı. Uzunca boylu. Bıyıklı. İri.

"Bir hoş geldiniz diyeyim dedim.."

"İyi ettiniz. Buyrun, buyrun..."

Ellerini oğuşturdu.

"Benim adım Tahsin," dedi. "Baştaki odada oturuyorum. Hani, bakkal Mustafendi'nin odasına bitişik oda var ya; orda..."

Cigara paketini çıkardı. Tuttu. Yakıştı. Somyanın bir ucuna ilişti.

"İplik'te çalışıyorum. Gececiyiz bu hafta.." dedi.

"Biz çalışmıyoruz," dedim. "Boşuz. Bir de arkadaşım var: Hulûsi. Incir'deydik ama, mevsim bitti. İşsiz kaldık..."

"Peki n'olacak işsiz?"

"Bilmem ki. Birşeyler yapındıracağız elbet..."

"Allah büyük," dedi göğüs geçirerek. "Bir kapıyı kaparsa, ne derler, öbürünü açarmış..."

"Hayırlısı..." dedim.

Hulûsi geldi. Bir alay yiyecek almış. Yatağın üzerine dök-tü elindekilerini. Tahsin'le tanıştırdım. El sıkıştılar. Gözlerin-den anladım; hemencecik hoşlanmışlardı birbirlerinden.

Benim kitap sandığını ortaya çektik, gazete yaydık üstü-ne. Hulûsi önce şarap şişesini çıkardı. Tahsin kalkıştı. Hulûsi, kaşları çatık:

"Nereye komşu?" dedi.

"Eh, ben gideyim diyorum, siz..."

"Otur," dedi Hulûsi. "Biraz parlatırız. Sevmez misin?"

"Sevmez olur muyum?"

"Otur öyleyse..."

Oturdu. Yeni evimizin şerefine içtik. Tahsin de gitti, iki şi-şe aldı geldi. Şenlik başladı. Kendimizden sonra aklımıza ge-len herkes şerefine içtik. Tahsin:

"İyi ki geldiniz," dedi. "Vay anasına, ne patlıyordum bel Sıkıntıdan patlıyordum burda. Kime ne diyesin, kimle konu-şup görüşesin. Sizden önce bir artist vardı bu odada. Yaman çocuktu. Az kaçıkçaydı sade. Artistlerin hepsi kaçık oluyorlar galiba..."

Hulûsi:

"Hepsi kaçıktır," dedi. "Benim de tanıdığım biri vardı. Ti-yatrocuymdu. Az tahtası noksandı kafadan. Bir gün bakardım: saksı kadar bir çiçek takmış yakasına, sakal da bırakmış mı sana; geziyor. Bırak lan böyle kılıksız işleri, derdim. Herkes gülerdi."

Tahsin:

"Bu, öylesi değildi," dedi. "Yalnız gece yarısı uyanır, odasında birileri varmış gibi, bağıra çağıra konuşurdu. Keman da çalardı..."

"Keman da ha.. yok canım?"

"Namussuzum ki. Gıy gıy gıy... Bir gece kapısını vurdum. Yapma ya'u dedim; kes şu gıy gıy'ını. Millet uyanacak be... Kesti kesmesine, ama bana da küstü o günden sonra. Akşamları odasında içerdik. İçmez olduk. Küs ayrıldı gitti..."

"Canı cehenneme..." dedi Hulûsi.

"Severdim. İyi çocuktuk. Neme gerek şimdi; kendi yok, Allahı var..."

"Artistler, hep iyi oluyorlar nedense. İnsanlar içinde bir orospular iyi, bir de artistler iyi. Gerisine kulak asma..."

"Gerisi fos..." dedi Tahsin.

Saat dörde doğru cümbüş son buldu. Tahsin gece vardiyasına gitmek için sofradan kalktı. Hulûsi'yle öpüştiler.

"Benim aklımda olsun," dedi. "Bakarak olayım sizin için. Bugünlerde bize işçi mişçi alacak olurlarsa kolay, sizi dehleriz hemen..."

"İyi olur," dedik. "Hep bir arada olmak fena mı?"

"Dünya..." dedi.

Uyandığımızda saat sabahın onuydu. Hulûsi, yorganı üstünden kaydırmış, iki büküm yatıyordu. Uyandırdım.

"Saat kaç?" dedi ilkin.

"Onu geçiyor..."

"Yok ya'u..?"

Saati burnuna uzattım, fırladı.

"Hadi giyin," dedim. "Kumarhanen seni bekliyor. Fedailelerin gelmişler, kapıdalar..."

Kıpkırmızı oldu. Koyu koyu küfürledi.

Akşamdan kalanlarla "nefsimizi körlettik" Giyindik, kuşandık.

"Nereye gidiyoruz?"

"Bilmem..."

"İş arasak mı dersin?"

"Boşversene, ne arayacağız? Bulunuyor mu ki?"

Şişman'ın kahvesine düştük. Masamıza geldi. Çay söyledi iki tane.

"Benden.. para istemez. Hoş geldin çayı.."

"Öyle olsun" dedik.

Bir yandan çay içip bir yandan da dereden tepeden konuşmaya başladık. Lâf lâfı açtı. İş meselesine geldik sonunda. Hulûsi masaya abandı, Şişman'a yavaşça sordu:

"Sen burda kumar oynatıyor musun?"

Şişman'ın alnı attı. Gülmeye çalıştı. Beceremedi. Hulûsi:

"Anlaşıldı," dedi. "Oynatıyorsun. Poker mi? Barbut mu? Kılıç mı?"

"Poker de, barbut da..."

"Bana bir elliikilik getirtsene..."

Şişman, garsona söyledi. Garson bir deste kâğıt getirdi.

Hulûsi aldı. Ayırdı. Poker kâğıtları haline soktu. Dağıtmaya başladı. Bir bana, bir Şişman'a, bir kendine.

"Kime kare vereyim?" dedi.

Şişman:

"Bana..." dedi.

Ben:

"Bana..." dedim.

Hulûsi:

"Yağma mı?" dedi. "Ağır olun bakalım..."

Ağır olduk. Dağıtma bitti. Kâğıtları açtık. Bende kare dam, Şişman'da onlu'dan bir kare; Hulûsi'de kare as vardı.

Dört kere daha tekrarladık. Bize gelen kareler çeşitliydi, ama hep kare'ydiler. Hulûsi kare-as'ı kimselere vermiyordu.

"Nasıl?" dedi Şişman'a.

Şişman'ın gözleri büyük büyük:

"Her zaman olur mu bu?" dedi.

"İstediğim zaman, istediğim kadar..."

"Vay anasına..."

"Vay anasına ya..."

Sonra da zar geldi. Hulûsi, Şişman ne istedi ise, attı. Beş-beş, dü-beş, dubara, sebayi-dü, düş-se...

Hulûsi, zarını kesti. Elinde şakırdattı. Şişman'a:

"Ne diyorsun?" diye sordu.

"Kabul, kabul..."

"Yarı yarıya mı?"

"Yarı yarıya..

"Boş ver yarı yarıyaı.

"Ya?"

"Yüzdeden alırım..."

"Kaç, peki?"

"Yetmiş..."

"Yok, deve..

"İstersen..."

"Ellibeş olsa ya canım..

"Son altmışbeş olur..

"Sen biraz in ki, ben de çıkayım..."

"Altmışbeş dedik."

"Pekâlâ, pekâlâ.. ben de altmış veriyorum. Daha fazlasına gelemem..."

"Gelemezmiş. Şuna bakındı, ne bu be? Dükkân mı alıp satıyorsun?"

"N'olursa olsun. Benim de masarifim var bir yığın..."

Hulûsi bir düşündü, iki düşündü. Öyle bakıyorum. 'Yok, arkadaş, altmışbeşten de beni kurtarmaz bu bok yiyen' dedi mi, yandı: kafasına geçireceğim sandalyayı.

"Peki reis, altmış'ta anlaştık..." dedi.

Şişman'ın gözlerinin içi ışıldıyordu. El sıkıştılar. Hulûsi:

"Ne zaman işe başlıyorum?" dedi.

"Hemen."

"Hemen mi?"

"Hemen tabî..."

"Eh, öyleyse sen bana biraz para ver bakalım, bende hiç yok. Nasıl girerim oyuna parasız?"

Şişman, cüzdanından bir sürü kâğıt para çekti. Saydı Hulûsi'ye:

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"Şimdilik yüz lira yeter sana?"

"Yeter..

Hulûsi elindeki on liralıklardan birini bana verdi. Şişman dik dik bakınca alındı.

"Bugünkü yüzdemden, korkma, haybeden değil...

Parayı elimde kıvırdım. Boru gibi bücktüm. Hulûsi:

"Eee, ben işe başladım artık," dedi. "Sen de kendine birşeyler uydurmaya bak istersen. Gez toz bugün. Bakarsın kismetin açılıvermiş. Sen de hemen... ha?"

"Bakarım," dedim.

"Onluğu bugün idare et. Meraklanma, yarın bir başkası gelir..."

"İyi. Yutulmamaya bak sen de...

"Bu bilekle mi?"

27

"Sen şansına ne güveniyorsun...

"Ben şansıma ne güveneceğim? Hiledeki ustalığıma güveniyorum..." Zarları salladı elinde.

"Hep yek atayım mı?" dedi.

"At da görelim."

Avucunu açtı. Zarlar masaya düşüp yuvarlandılar: Hep yek...

"Nasıl?" dedi. "Zehir mi?"

"Zehir..." dedim.

Güldü.

Boş boşuna şehirde dolandım. Koca bir gün, dolaş baram dolaş. Cebimde on lira vardı ya: aşçıya girdim, güzel bir yemek yedim. Ucuz bir yerceğizdi. İyiydi yemekleri. Etleri oldu. Aşçıdan sonra da bir sinemaya girdim. Akşam oldu, ben sinemadan çıktım. Saat sekizdi. Geze geze eve geldim. Tahsin komşu, işe gitmiş. Odasında ışık yanmıyordu.

Avluda, denizin dizi dibinde üç adam oturmuş, ağız ağıza konuşuyorlardı. Karanlıkta cigaralarının ışıkları bir yanıp bir sönüyordu. Yanlarına vardım. Başlarını çevirdiler, baktılar.

"Merhaba," dedim.

Ortadaki ince bir sesle:

"Merhaba," dedi. Kör Davut'tu. Yanındaki de, Kör'ün eli ayağı Selim. Öbürünü tanıyamadım. Davut, Selim'e:

"Kim?" diye sordu.

"Yeni kiracı Davut'â, yabancı değil..."

"Şişman'ın bulduğu mu?"

"Şişman'ın bulduğu..."

Oturdum. Deniz simsiyahtı. Soğuk az kırılmıştı. Rüzgâr, ötelere denize akan bir lâğımın kokusunu getiriyordu.

Davut:

"İki kişi demişti ya Şişman," dedi.

"İki kişiyiz," dedim. "Öteki arkadaş işde..."

"Sen?"

"Ben çalışmıyorum..."

"İş yok mu?"

"Yok..."

Elindeki cigarayı görüyormuş gibi evirip çevirdi; ateşine eğildi.

"Zor işsizlik..." dedi.

"Zor Davut aga," dedim.

Sağında oturan adam söz attı:

"Tütün'de, İncir'de falan da yok mu hiç?"

"Yok..." dedim, kestim.

Az sonra ayaz çıktı. Yıldızlar belirdiler. Kör Davut gitmeye durdu. Selim'le öteki adam kollarına girip götürdüler. Denizle tek başıma kaldım. Limanın ışıkları yan yan görünüyordu. Bir yük motörü gürültüyle geçti. Ayırdığı dalgalar ayaklarımın ucuna kadar geldiler.

Kalktım, odaya girdim. Işığı yakmadan el yordamıyla buldum; uzandım sırtüstü. Pencereyi de açtım. Buz gibi bir soğukluk içeri doldu. Şişman'ın sözleri aklıma geldi. "Sok elini suya... deniz ne ki... Pencerenin altı şunun şurasında..."

Işığı yaktım. Saat onbire geliyordu. İçerimi sıkıntı basmıştı. Şarap başımı döndürüyordu. Kapı eşiğine çöktüm. Cigaram ağzımdaydı. Rızabey Ailevi'ndeki iki sıralıklı odaların insanları uyuyordu.

Yarım saat kadar oturdum öyle. Dalmışım. Hulûsi'nin geldiğini duymadım bile. Başucumda dikilince kalktım hemen.

"Hay Allah..." dedi. "Hasta mısın yoksa?"

"Yok, değilim. Dalmışım..."

İçeri girdik. Yüzü nasıl aydınlıktı, nasıl güzeldi; anlattamam. Gülüyor ha, gülüyordu.

"Hayırdır?" dedim.

"Allahsıza bak," dedi. "Bundan hayırı mı olurmuş?"

"Ne be?"

Cebinden elini çıkardı. Buruşuk, kirli bir yığın para. Yatağın üzerine boşalttı.

"Heriflerin hepsini kazıdım. Dinime imanıma, kim geldiyse temiz, kim geldiyse temiz. Gözleri döndü hepsinin..."

"Bir şey diyen oldu mu?"

"Şuna bakındı? Kimin haddine düşmüş dın desin... ilkin şaşırdılar. Çaylak sandılardı. Şişman'ın arka odayı görsen, bir âlem. İpini koparan soluğu arka odada almış..."

"Sen nasıl girdin oyuna?"

"Ondan kolayı mı var? Birinin omuz başında dineldim, çaktım kazığı; kızana kadar ama. Herif bir baktı: olmadı, iki baktı olmadı; sonunda kuyruğunu topladı gitti. Çöktüm ben de. Sonra kim geldiyse..."

30

Paraları saydım. Seksenyedi buçuk lira.

"İyi vurmuşsun..."

"İlk geceden daha fazla olsun istemedim. Ayıp kaçmasın dedim. Sonra çıkan mekan olur belki. Değil mi?"

"Tabii..."

Pek sevinçliydi. Kendini büyük bir adam belliyordu. Kurduklarına yakın bir büyük adam. Hani kumarhanesi, ardında fedaileri olan bir büyük adam.

Bozmadım.

Kapı, yıkılırcasına vuruluyordu. Uykulu uykulu kalktım, açtım: Tahsin'miş.

"Ne uykusu bu?" dedi. "Ne uykusuymuş bu böyle? Sabah beri kapı döğüyorum..."

İçeri buyur ettim. Hulûsi sesimize uyandı.

"N'oluyorsunuz sabah sabah?" dedi.

"Ne sabahı, ne sabahı?" dedi Tahsin. "Öğle oluyor nerdeyse..."

"Deme?"

"Valla'a. Saat onbiri geçti..."

"Tüh... İş kaçıracağız, gördün mü?"

Tahsin döndü:

"İş buldunuz mu?"

"Ona bakma sen. İş dediği onun, Şişman'ın kahvesinde, birtakım kumar dümenleri çeviriyor..."

Hulûsi yorgandan çıktı. Acele ile giyindi. Helâya koştu. Ortalığı topladım. Yatakları düzledim. Tahsin de az buçuk yardım etti bana. Bekârdı. Eli yatkındı.

"Bizim orda, İplik'te iş var," dedi. "Ne dersiniz, ha? Ben akşam Şakir Usta'ya söyledim. Bu yakınlarda işçi arıyorlar fabrikaya. 'Gelsinler, bir göreyim' dedi. İsterseniz, gidelim fabrikaya, bir konuşun. Sonra Şakir Usta sizi müdüre çıkarır; sözü geçer fabrikada..."

Hulûsi'ye açtık. Hık mık etti.

"Kaç kâğıtmış yevmiye?"

"Beş liradan başlar..."

"Geç," dedi. "Geç. Beni açmaz. Şişman'ın kahvesinde bir oturuşta ben onun on mislini alırım istersem. Daha ölmedik, şükür..."

Tahsincik boyun büktü. Acındım.

"Ben bir bakayım," dedim. "El verirse, ben girerim..."

"Paşa gönlün bilir arkadaş," dedi Hulûsi.

Paşa gönlümün bildiği buydu. Boş oturacak değildim ya.

Şişman'ın kahvesinde peynir ekmek çayla Tahsin ögle, biz sabah-ögle yemeğini yedik. Hulûsi, küçük bir seans çevirmeye, arka odaya girdi.

Akşamı Şişman'da ettik. Hulûsi'yi oyunda bıraktık. Tahsin'le yola düştük. Otobüse bindik. Otobüs bir kalkıyor, tâ fabrikanın önüne kadar, hiç durmuyormuş. Bütün yolcuları da gece vardiyasının işçileri...

Fabrika durağında indik. Geniş, aydınlık bir yapıydı. Bekçi girmeden önümüzü kesti. Tahsin:

"Şakir Usta'ya götürüyorum. Yeni..." dedi.

Bekçi koyverdi yakamızı o zaman. Kapıyı arkamıza aldık. Bir yerlerden geçtik. Yüzüme tokat gibi makina sesleri çarptı. Millet arı gibi boyuna gidip gidip geliyordu. Tahsin:

"Şakir Usta'yı bulalım," dedi. "Seni görsün, ne diyecek?"

Beni ortalık yerde bir başıma kodu, Şakir Usta'yı aramaya gitti. Çalışan tezgâhlardan birine yanaştım. Seyre durdum. Başında yanık yüzlü, kara bir herif dikilmişti. İki de bir taraklardan biri ipi koparıyor mu diye boynunu eğriltilip bakıyordu.

"Kolay gele..." dedim.

"Eyvallah..." dedi.

Sözüm yoktu ki edeyim. O da pek umursar görünmüyordu. Tezgâha baktım, kaldım.

Tahsin çok gecmeden yanında biriyle geldi. Şakir Usta

dediği bu olacaktı. Gözünün biri büyük, biri küçükçeydi. Elleri kıllı. Ayı pençesi gibi.

"Merhaba kardaş..." dedi.

El sıkıştık.

"İşte," dedi Tahsin. "Sana dün akşam sözünü ettiğim arkadaş bu. Davut'larda oturuyor. Ben her şeyine kefilim. Sağlam bir arkadaşdır."

Şakir Usta:

"Kardaş," dedi. "Kardaş, bu Tahsin'i sevdiğim kadar kimseyi sevmem fabrikada. Dedi ki bana, dün vardiyada, dedi: kardaş dedi, Şakir Usta dedi: bir arkadaşım var, işsiz geziyor. Dünya halı. Falan yerdeymiş, iş bitmiş dedi. Bize gelsin diyorum dedi. Olur Tahsin kardaş dedim, sen dedikten sonra, ben..."

Tahsin:

"Sağol Şakir Usta," dedi.

"Ben Adanalıyım kardaş," dedi Şakir Usta. "Bir baktım mı adamın gözüne; iyi mi kötü mü o adam, anlarım hemen. Yapalım senin işini de. Ama idare'de şimdi kimse yok. Yarın olsun, gideriz fabrika müdürüne, ben çıkar söylerim. Senden iyisini mi bulacaklar? Elbet alırlar seni fabrikaya. Memduh beye derim ben. Kırmaz beni..."

"Sağol..." dedim.

"Hep beraber kardaş," dedi. "Yarın olsun bir, tamam. Gideriz Memduh beye. Ben çıkarım, söylerim. Tahsin'le bize gelirsiniz yarın..."

"Olur," dedim. "Tahsin beni getirir size."

İKİNCİ BÖLÜM

ALDI HULÛSİ

/// Kapaıı gürültüyle açtım. Kahvedekilerin hepsi dönüp baktılar. Durdum, kapı ağzında bir cigara ateşledim. Şışman göz etti. Arka oda çalışıyordu. Belli etmeden ocağa yakın bir masaya oturdum. Kahvem geldi. Şışman:

"Kulağ'asma, iş yok içerdekiilerde..." dedi. "Bozma keyfini..."

"Küçükten mi gidiyorlar?"

"Çok..."

"Belki biri düşer..."

"Düşer elbet..."

Çevremi gözledim. Susam kokulu Yahudiler, Yahudi eskiciler, iki üç Rum ihtiyarı pastra oynuyorlardı. Oyunlarına karışmadan kendi hallerine bıraktım onları. Küçüklerle işim yoktu benim. Hepsi parasız heriflerdi. Oturup gün öldürüyorlardı. Kemal'le benim de onlardan kıl kadar ayırmız yoktu. Rızabey'e gelmişiz, bir oda tutmuşuz; yuvarlanıp gidiyoruz. Kemal, Tahsin'in fabrikaya girecek. Dün akşam Tahsin aldı götürdü onu. Bilmem ne usta varmış, o görsünmüş ilkin. Bu sa-

bah da evine gittiler o ustanın. Gel beraber dediler ya, içim istemedi. İncir'de neler çektiğimizi, daha unutmadım. Canı cehenneme fabrikaların... Şişman'da oturur, ördek düşürürüm, fabrikalarda çalışmaktan daha iyi benim için.

Kemal'in elinden kumar dümenleri gelmez. O, ya işçilik etsin, ya kâtiplik. Elinde yazısı vardır, kafası işler. Bir yere işçi girer, üç gün sürdürmez; kâtip olur heriflerin tepelerine.

İncir'e de kutucu girmişti sözüm ona. Birkaç gün, tak tak kutu çıktı. Sonra nasıl olduğunu kimse anlayamadan, bir de baktık: herif, kantarcı kâtibî olmuş, çıkmış. Bir de konuşurdu ki. Meb'us gibi. Adamın ağzından girer, burnundan çıkar; şaşarsın. Nerden bulur, nasıl bulur o kadar lâfı, bilmem. Hep şaşarım. İnsanın aklı kitap olmalı ki, bu kadar lâf kalabalığını alsın. Konuşmasına sadece konuşsa, canım kurban. Önce senin zayıf bir yanını arar, bulur da. Sonra başlar hep o yanına vurmaya, hep o yanını deşelemeye. Tepeden bakar, alay eder, ukalâlık taslar.

Sırf bu ukalâlığı yüzünden, İncir'deyken çekip vuracaktım iti. Dinime imanıma. Vuracaktım basbayağı. Kantara geçer geçmez, gözüne incirci kızlardan birini kestirmiş. Fors koyuyor durmadan yanında. Önüne geleni haşlar, kutuları noksan diye geri çevirir. Kantarın başında durmuş mu; kim gelirse haşlıyor, bağılıyor, itin bilmem nesine sokuyor. "Arkası var da ondan, yapıyor. Yoksa karanfili sıkar mı?" dediler. Kız dalgasını da, çakan makan olmadı. Bir, iki, üç. Sonunda manzarayı anladım. Oğlan bağılıyor, çağırıyor, gözünün kuyruğuyla da Çiçi'ye bakıyor: "Bak, ben ne adamım, gör anla işte... gibilerden. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Kutunun alacağı incir ne olacak? Dörderden sekiz sıra yaparsın, yayarsın güzelce; tamam...

"Eksik bu kutu..." dedi.

İlişmedim hiç.

"Tamamlayım getireyim," dedim.

Kantardan kutuyu aldım. Gittim, döndüm dolandım: yine aynı kutu elimde, geldim.

"Tamamlandı değil mi?" diye sordu.

"Tamamlandı..."

"Tart..." dedi kantarcıya. Kantardaki oğlan, Allahtan korkar gibi korkuyordu. Tarttı, söyledi. Bizimki, söyleneni yazdı. Gidiyordum:

"Bir daha eksik gelirse yine böyle gider, ona göre. Kulağına küpe olsun bu..." dedi.

Hani nerdeyse, "bir daha eksik gelirse işinden atarım seni" demesine getirecekti. Köpoğlusu. Beynim attı. Şöyle bir durdum; baktım. Cafer emmi gördü; anladı, koştu o saat. Çekti sürüdü beni.

"Deli'min Hulûsi? Deyyusun arkası kuvvetli..."

"Ben onun arkasına şimdi..."

Hırsımdan titriyordum. Kızına fors yapacak diye dünya kadar adamın içinde bula bula beni mi bulmuştu?

Öğle paydosunu güç ettim. Zil vurdu onikide. Boşandık. Ötede beride seyyar köfteciler arabalarla gelmişler, dizilmişler. Millet çıkar çıkmaz yumulmuş.

Kürd'ünkinin orda, tahta masaya çömmüş, köftesini zıkkımlanıyordu. Yanına gittim. Bakmadı bile keranacının oğlu.

Bir burun bir burun. Sadrazamın sol şeyinden düşme sanki. Köfteyi de soğansız yiyordu.

Kürd'e:

"On köfte yap, çift porsiyonluk da soğan doldur içine... dedim.

Bir oturak çektim, yanına oturdum. Ağır ağır, çiğneye çiğneye yiyordu. Duruyor, boğazında kalmış gibi iki lokmada bir, önündeki suyu yudumluyordu. Şeytan dedi, indir cam sürahiyi kafasına, anlasın gününü.

Kürd, köfteyi önüme sürdü. Soğan kokusu yaktı ortalığı. Bu, başını anca o zaman kaldırdı. Göz göze geldik. Gülümsedi. Namussuz bir oğlandı canım. Ağzıyla gülse neyse, gözlerinin içini aç aça gülüyordu üstelik.

Elim ayağım kesiliverdi. Güler misin, ağlar mısın? Biz herifçiyle hırlaşmaya geldik, o, dost dost gülüyordu. Kürd'e:

"Lan it, bu ne soğan kumkuması böyle?" diye bağırdım. "Sıçan kadar köfte yapmışsın, ayıbını örtsün diye basıyorsun soğanı..."

Zavallı, bozuldu o da.

"Değiştireyim abi," dedi.

"Değiştir, hadi..."

Kürd, köfteleri değiştirinceye kadar o bitirdi, kalktı. Omuzlarını devire devire yollandı.

tiği yoktu ya, kim çıktıysa karşısına kırıp döküyordu.

Tepecik'li çingenlerden birkaçı, ötedenberi dış biler dururlardı. Apteshane aralığında yine kafa kafaya vermişler; çekiştiriyorlarken üzerlerine vardım. Kara suratlı, av köpeklerine benzeyen bir tanesi:

"Hulûsi'ye de etmediğini komadı bu sabah... dedi beni gösterip.

"Neymiş lan o?" dedim.

Av köpeği suratlısı:

"Ben hepsini gördüm," dedi. "Sana nasıl bağırdı, gördüm. Köpeğinmiş gibi. Aynen...

Kulağı yırtık olanı:

"Neyine be?" dedi. "Neyine güveniyor da böyle havlıyor bize? O da işçi parçası, biz de. Ne farkımız var yani? Kâtipse kâtip..."

Av köpeği:

"Kâtip olmayla..." dedi.

En gençleri:

"Allah mı?" dedi.

Av köpeği:

"İyi bir sopa istiyor," dedi. "Çevirelim iti bu akşam. Allahını seven deriz; basarız sopayı, basarız sopayı...

Yırtık kulaklı:

"Ama mesaiye kalıyor," dedi. "Onda mı, onbirde mi çıkar, ha?"

Kocamış çingen:

"Tütüncünün köşesinde pusuya yattık mı, kaçta çıkarsa

çıkınsın," dedi. "Mezarlığa kıvrılınca çullanınız üstüne...

"Kaç kişisiniz?" dedim.

Av köpeği:

"Biz dördümüz varız," dedi. Yırtık kulaklıyı, genci, bir de kocamış çingeni gösterdi.

"Mezarlıkta kıştıracaksınız..?"

Kocamışı:

"Bir çuval kafasına... dedi. "Ondan sonra yer misin, yemez misin?"

Av köpeği:

"Kararımız karar," dedi. "Gül'e söyleyelim hemen, mesaiye kalsın. Çiçi de kalır onlan. Çiçi kalınca, kâtip de kalır."

Genci:

"Ben söylerim Gül'e, kalır mesaiye. Kalmam falan derse, Hüseyin meselesini söylerim anana derim; kalır."

Apteshaneden çıktım, yürüdüm.. Çingenlerin sahiden gözü dönmüştü. Yaparlar mı, yaparlar. Kafalarına koydular bir kere, olmazı yoktu.

Kemal, dünyasını unutmuş. Kantar başında söğüp sayıyor, bağıırıyordu durmadan. "Sopayı yesin de akli başına gelsin akşama" diye içimden geçirdim. Amma da zevkli olurdu ha! Yemiş sopayı, yemiş sopayı. Kafa göz sarılı. Gelmiş mağazaya. Haline bakmadan yine bağıırıyor meselâ.

Filmi gözümün önünde canlandırınca gülmeden bayıldım. Zevkti doğrusu.

Cafer emmi şaştı halime.

"N'oluyor yahu?" dedi.

"Hiç..." dedim.

"Yok, yok, mutlak bir şey var, ona gülüyorsun," dedi.

"Yok ya'u..." dedim.

Üsteledi. Anlatmazsam çatlıyacaktı. Ben de tuttum, bütün filmi ballandıra ballandıra anlattım. Bitirince baktım: gülüyor.

"No-o beğenmedin mi emmi?" dedim.

"Beğenmedim," dedi.

"Allah Allah, niye?"

"Bu kancıklık," dedi. "Sevmem ben kancıklığı..."

"Ya onun bize yaptığı, erkeklik mi yani? O kadar karı kızın içinde ali kıran baş koparan olmuş; Allah kesilmiş. Önüne gelene hoş diyor. Erkeklik o da, çingenlerinki mi kancıklık?"

"Çingenlerinki kancıklık," dedi.

"Maşşallah..."

"Arkadan adam vurulur mu, Hulûsi? Varsa bir alıp veremediğin, çekersin bir köşeye: lan oğlum yetsin gari yaptıkların dersin. Seni akşam falan yerde, Fuar'ın orda bekliyorum dersin, erkeksen gel, orda yap bunları da görelim dersin. Er kişi ise, gelir..."

"Gelmezse ya?"

"Kahpe dinlilerle ne uğraşırsın be oğlum? Koyverirsin yakasını, Allahından bulur."

Allahından bulurmuş. Lâf mı Emmi'ninki de... Herifçioğlu asıl bize Allahımızdan bulduruyor. Keşke Cafer Emmi'ye açmasaydım... Gördün mü olanları şimdi? Kancıklıkmış... Pöh... Kancıklık... Herifinki...

Gönlüm bulandı. İncirleri attım elimden. Bir cigara yak-tım, somurdum. Raziye kız, öyle bakıyor. Bin dikkat kesilmiş.

"No-o Hulûsi abim?" dedi.

Omuz silktim. Sokuldu.

"Elli kuruşun var mı?" dedi.

"Var. N'olacak?"

"Ver bana..."

"N'apacan kız?"

"İncir çuvallarının arkası ne güne duruyormuş? Beş daki-kaya çıkar, apteshaneye diye gelirim. Beni orda beklersin..."

"Tuh Allahsız seni. Yaylan, hadi!."

Daha sokuldu. Ağzımın içine girdi girecek.

"Beğenmiyor musun beni?" dedi.

"Beğeniyorum, n'olacak?"

"İyi ya işte," dedi. "Gidelim işte, ver elli kuruşu."

Körpecik duruyordu. Ağzı, dişleri... İttim.

"Git şeytan, git, öğlen öğlen..."

Küstü. Gözlerindeki şavk söndü hemen.

"Hanife'yi çeker gönlün," dedi. "Tabî, bize tenezzül et-mezsın..."

"Hanife'yi manifeyi boşver sen. İş yok bende..."

"Öyle olsun abim..

Eline bir yirmibeşlik sıkıştırdım.

"Beni rahat bırak, anladın mı?"

"Anladım, abimsin.." dedi.

İncir kutularına döndü. Saat dörde doğru içimdeki sıkıntı daha çok arttı. Çıkıp çıkıp apteshanede elimi yüzümü yıkıyor-dum.

Çingenler, saat başı, cigara paydosu uyduruyor, apteshanenin aralığında kafa kafaya verip fıs-kos fıs-kos konuşuyorlardı. Anlaşılan dümenleri tamamdı.

Bir keresinde ben içeri girerken apteshaneden, Av köpeği çıkıyordu, önünü kestim: kıpırdıyamadı. Korku, o saat gözleminde çörekledi.

"Buyur Hulûsi abi..." dedi.

"Akşamki filimden n'aber?"

Korku, kalktı gitti. Mor mor gülerek:

"Herşey tamam..." dedi. "İdris, Gül'e söyledi. Kalacak. Çiçi de kalacak mesaiye. Çiçi kaldı mı, kâtip öldürsen kalır.. Mesaiden sonra da..."

Yol verdim, geçti.

Bu çingenler böyledir. Adamı arkadan vurur namussuzlar. Gözünü kırpsan, şırp diye sürmeyi alırlar gözünden. Hem...

Cafer emmi geldi.

"Cıgaran var mı Hulûsi?"

"Var emmi..."

Uzattım. Aldı. Benden yakdı.

"Nen var senin bugün?"

"Yok bir şeyim..." dedim.

"Domuz.." dedi. "Biz bu sakalı değirmende unlan mı ağarttık..?"

"Valla'a emmi..."

"Sus.." dedi. "Ben anlarım. Canın bir şeye sıkılıyor senin. Hanife'ye mi?"

"Yok emmi. Kim düşünüyor Hanife'yi?"

"Raziye, sabahleyin birşeyler duymuş kutuculardan. Biri mi ne talipmiş, istetecekmış..."

"İstetsin, n'olacak?"

"Ama, hani sen..?"

"Bizimkisi gönül eğlemek emmi, boş koy evlenmeyi menlenmeyi.."

"Yok," dedi. "Dışın böyle der ya, sen içine bak: o ne diyor?"

"Hiç..."

Koca koca güldü.

"Severim seni..." dedi. "İyi çocuksun.."

"Sağol emmi..."

Raziye kızı bir köşeye aldım.

"Bak buraya," dedim. "Kantarın karşı sırasındaki postada bir Çiçi var, bildin mi?"

"Bildim, çingen Güllü'nün dostu..."

"Ne haspaysa. Ona git, de ki: Hulûsi ağbimin sana diyecekleri varmış, az gelsin diyor de. Ben, deniz musluklarının orda bekliyorum. Söyle, korkmasın. Kötüye çekerse, Hulûsi ağbimin yavuklusu var, Hanife, de. Başka bir mesele varmış, onu konuşacakmış dersin..."

Gözlerimi arandı.

"Ney o başka mesele?" dedi.

"Sana ne lan? Köpeğe bak be..."

"Abimsin..." dedi. "Kızma kızma, şimdicek söylerim..."

Koşturdu.

Aldım, başımı, deniz suyu musluklarının oraya gittim. Aradaki asfalt yolun bir başında işlenmemiş incirler sarılı kamyonları hamallar durmadan boşaltıyorlardı.

Çiçi, çuvalların arasından göründü. Yanına vardım. Başı yerde. Yüzünü al basmış. Titrek titrek:

"Beni istemişsin Hulûsi abi, buyur..." dedi.

"Sana bir şey soracağım, doğru konuşacaksın ama..."

"Doğru konuşacağım..." dedi.

"Valla'a mı?"

"Valla'a..."

"Hele yüzüme bak bir..."

Baktı. Bir şeycik göremedim. Kirpikleri kıpır kıpır. Ha desem, çöküp hüngür hüngür ağlayacak. Yanakları kızarık kızarık.

"Şu kantardaki kâtip var ya..." dedim.

Çıtı çıkmadı. Yalnız sıtma nöbeti gelmiş gibi bir titredi. O kadar. Durdu.

"Senin o kâtiplen bir dalgan var mı?"

Yine çıt yok.

"Söylesene kız..?"

"Yok Hulûsi abi..." dedi.

"Hiç görüşmüyor musunuz onlan?"

"Hiç görüşmüyoruz..."

Allah kahretsiz! Ayak üstünde yalan atıyordu.

"Korkma," dedim. "Benim kimseylen bir alıp veremediğim yok. Ama sen bir kere doğruyu söyle bana, lâzım bu. Sen doğruyu söyleyesin ki ben de ona göre..."

Salladı.

"Valla'a hiçbir şey yok Hulûsi abi..."

"Çiçi," dedim. "Ben de sen de biliyoruz ki, yalan söylüyorsun şimdi..."

"Söylemiyorum Hulûsi abi... Kur'an çarpsın ki..."

"Boyundan büyük lâf etme öyle. Sevişiyorsunuz işte..."

Gık diyemedi.

"Öyle değil mi kız?"

"Biz evleneceğiz, Hulûsi abi..." dedi.

"Hay Allah.. ne vardı bunu baştan demiyecek... Lâfı çiğnersin, çiğnersin..."

"Ben..."

"Senin de, onun da şimdi..." dedim.

"Ama Hulûsi abi..." dedi.

"Başlatma Hulûsi abinden.. Sen bu akşam o Gül orospusuyla mesaiye kalma..."

"Neden..?"

"Sen mesaiye kalınca, kâtip de kalıyor mu senlen?"

"Kalıyor..."

"Eve beraber gidiyorsunuz?"

"Bizim sokağın başına kadar gidiyoruz. O sonra beni bırakıp dönüyor..."

"Sen mesaiye kalma. Paydos vurdu mu; çek git... Kalırsan, kâtip de kalacak, gece çıkınca pusuya düşürüp ıslatacaklar onu..."

Yüzüme deliler gibi baktı. Gözlerinin yalnız akını gördüm.

"Kimler pusuya düşürecek?"

"Kimlerse kimler... Orasını kurcalama. Sen dediğimi yap, yeter..."

"Yaparım..." dedi.

"İyi." dedim. "Git işinin başına şimdi. Kimseye açma bunu. Hele o Gül'e, hiç..."

"Olur.."

Döndü. Gidiyordu.

"Hulûsi abi..." dedi.

"Ha..?"

Söylemedi söyleyeceğini. Hızla yüz geri etti.

Saat beşteki paydos zili vurduğunda hiç acele etmedim. Musluklarda oyalandım. Geldim: ne göreyim, Çiçi mesaide kalanlarla çalışıp duruyor. Kemal de kantarcıya birşeyler anlatıyor. İkisi birden kalmış. Gül de tabî. Çiçi'nin kulağını biri bükmüş anlaşılan.

Yürüyeyim gideyim, ne halleri varsa görsünler dedim; yapamadım. Kemal güçlü kuvvetli değil. Çingenler pestilini çıkarırlardı akşama. Çiçi dayanamayıp meseleyi anlatmış olacaktı. Oğlan da kızın yanında yiğitliğe bilmem ne sürdürür mü? Kalmış işte.

Çiçi'ye bakındım: oralı olmadı. Gözlerini kaçırı kaçırıyor. Tezgâhın yanına Gül'e lâf atmak bahanesiyle sokuldum.

Çiçi'ye:

"Kız ne dedim ben sana?" dedim.

"Hulûsi abim..." dedi.

O sıra Kemal, kalktı kantarın başından. Beni göstererek:

"Hulûsi abi dediğin bu mu?" diye sordu Çiçi'ye.

"Evet..."

Bana döndü:

"Biraz konuşsak seninle, arkadaş..." dedi.

"Konuşalım," dedim.

Sıradan çıktık, incir çuvallarının arasına girdik. Bir cigara uzattı. Yakıştı.

"Çiçi bana anlattı hepsini," dedi. "Neler dönüyormuş biliyor musun sen?"

"Az çok..

"Herifler bizi demek ıslatacaklar?"

"Kararları karar..."

"Hey be.." dedi. "Bana baksana sen, ben onların..."

"Sen bir bok bile yiyemezsin onlara.." dedim, kestim.

"Niye?"

"Heriflerin gözleri dönmüş bir kere. Akıllarına kodular mı, bakmaz, babalarını ktır ktır keserler..."

Kısıldı.

"Demek iş bu kadar ciddi?"

"Valla'a, bilmem orasını."

"Peki, n'apalım?"

"Ben yapılacak şeyi kurmuştum ya, Çiçi şom ağızlılık etti..."

"Aldırma," dedi. "Karı milleti iste..."

Cigaralarımız bitti. Oğlan düşünceliydi, ama korkmuyordu. Bayağı hoşuma gitti, sevdim.

"Heriflerin pusu kuracakları yeri biliyorum," dedim.

"Ben gider caydırmaya çalışırım onları...

"Caymazlarsa?"

"İşi kavgaya dökerim, hır çıkar: karakolluk oluruz."

"Tamam," dedi.

Yedi sularında mağazadan ayrıldım. Çingenler, kâtip belki er çıkar, belki cayar diye hava kararır kararmaz mezarlığa çökmüşler.

"İdris!.." diye seslendim. Karşılık veren olmadı.

51

"İdris!.. Hey İdris!..

Kıyı bucaktan biri yankıladı.

"Kim o İdris'i çağıran?"

"Benim, ben Hulûsi...

"Buyur Hulûsi abi..." dedi biri yine. Av köpeğinin sesini tanıdım.

"Nerdesiniz lan?"

"Burdayız abi...

Mezartaşlarının aralarından birerli ikişerli çıktılar.

"Hepiniz burda mısınız?"

Av köpeği:

"Hep topluştık Hulûsi abi," dedi. "Hüseyin'in kayını da duramadı geldi. O kodoşu..."

"Ben boşuna beklemiyesiniz diye geldim. Kâtip, Çiçi'ylen saat altıda kırdı gitti."

"Deme Hulûsi abi?"

"Valla'a! Herif ya manzarayı çaktı ya da bir dümenine uydurdu. Halim beye var göstertti kendilerini: kırdılar.."

İdris:

"Ama burdan geçmediler Hulûsi abi..." dedi.

"Ne geçecekler burdan? Herif mesaide var göstertti kendini. Otobüsle şehre inip saat onbire kadar sinemanın birinde kızları fink atacak garanti. Enayi mi kızı savsın?"

Arkalardan yırtık kulaklının sesi:

"Doğru söylersin Hulûsi.." dedi.

Hüseyin'in kayını çat pat etti. "Ben bir yoklayım mağazayı da ona göre" dese bir, yumruğu çalacağım suratına. Ondan sonra da kim öle kim kala.

Benden uzaklaştılar. Bir köşede kafa kafaya verdiler. Sözümlü ona çekişiyorlar. Av köpeği, sesli sesli:

"İyi ama," dedi. "Hulûsi abi..."

Arkasını duymadım.

Yırtık kulaklı öne çıktı.

"Doğru söylersin Hulûsi," dedi. "Gecenin ayazını yiyecektik boş boşuna. Sağolasın..."

"N'olacak canım, boş verin.." dedim.

Kuyruklarını topladılar, çektiler. Mezarlıktan çıkıp da demiryoluna vurana kadar arkalarından baktım. Demiryolunu geçtiler. İstasyon binasında kayboldular. Ben de döndüm.

Kemal'le yolda karşılaştık.

"Hayrola?." dedim.

"Hayırlar," dedi. "Meraklandım da sana geliyordum..
Belki dedim..."

"Yok canım sen de.. Savdım herifleri. Bir yalan attım,
yuttular."

"Vay canına! Kimlerdi onlar Allah aşkına?"

"N'apacaksın öğrenip? Kimlerse kimler..."

"Öyle," dedi. "Canı cehenneme pezevenklerin. Kimlerse
kimler.."

Mağazaya döndük. Dediğimden çıkmadı. Çiçi'yi aldı. Oto-
büse bindiler, gittiler.

Sonra biz bu Kemal'le bir arkadaş olalım, bir arkadaş
olalım: içtiğimiz ayrı gitmez oldu gün güne. Sevdim de sevdim.
Göründüğü gibi değildi. "Hulûsi öl şurda.." desin...

İncir işlenme mevsimi boyunca bu böyle sürdü. Çiçi'yi
alırdık. Mezarlığın ordan geçerken bir öpüşmeye başlarlardı:
anam ağlardı gözcülük etmekten. İncir mevsimi kapandı. Ma-
ğaza da kapandı tabî. Çiçi'ler, Hanife'ler, Raziye kızlar, her
biri bir yana dağıldılar.

Hanife kaltağını, duydum: o, kutudaki marangoza ver-
mişler. Oynaya oynaya gitmiş hem de. Zilli. Ağlayıp sızlardı
da acırdım. "O muhacir parçasına verecekler beni" derdi. "Ayı
gibi. Varmam ben ona. Valla'a da varmam. Bileklerimi kese-
rim, intihar ederim, yine de varmam. Beşkuruşun başına.

Alırım bir kör cilet, basarım bileklerime. Öldürürüm kendimi, varmam ama..”

Bizdeki de kafa sözüm ona. İnandır dururdum saf saf. Bazan aklıma eser "alayım anasını şu Hanife'yi. İyi karı olur. Beraber mağazaya gider geliriz. Tepecik'te ya da Sinekli'de bir ev tutarız: akşam oldu mu, maltıza yemeği vurur, döşeği serer...

Akıl değil'a, söz gelişi. Meselâ diyorum. Yoksa elde yok, avuçta yok. Zenaat desen arama. Bütün bilip bileceğimiz kâğıt düzmek, aşığı çuk oturtmak, zarı hep yek'e atmak. Kim kızını verirmiş? Milletin aklından zoru yoktu elbet.

Bileklerini kesermiş de, yine varmâzmış muhacir parçasına. Kesti kesti bileklerini. Çok kesti. Raziye kızları haber göndermiş utanmadan. "Falan pazara düğünüm var. Gelsin. Ama eli boş gelmesin" diyesiymiş.

Kaltağa bakındı. Düğününe gideceğiz de, hediye de götürreceğiz.

Neme lâzım bizim kâtip eskisi, beni çok teselli etti o günlerde. Bir gün az kalsın kafayı çekip Hanife'nin evini basacaktım. Aklıma takmıştım. Orospu, kalkmış bir de alay ediyordu. "Düğünüme gelsin, ama eli boş gelmesin..."

Yedirdiğim haftalıkla az gelmişti de... Havra sokağında çektim şarabı, çektim şarabı. Kafayı bulunca yola çıktım. Ali Usta'ya zevzeklenmişim galiba. O da nerden buldurmuş, nasıl buldurmuş; Kemal'e bir haber uçurur, daha Tepecik otobüsüne binmeden, yakama yapıştı aldı.

O gece onun odasında kaldım. O da işsiz ben de. Her gün

sabahtan iş aramaya çıkardık. Mevsim kötülemişti. Kıştı. Mağazalar hep kapalıydı. İki ipli hamallığı beceremiyorduk. Elimizden gelmiyordu. Kıyıdaki köşedeki paralar suyunu çekince elimiz böğrümüzde kalakaldık. Benim oda kirası ikinci ayı işliyordu. Para olsa ya da iş olsa... Kemal peşin vermişmiş.

"Sen yatağı yorganı topla, benim odaya gel," dedi. "İki oda kirası denkleştireceğimize, birine bakarız hiç olmazsa...

Akıllı oğlandı. Sırtlandık bizim pırtıları. Postu serdik oğlanın odasına. Ev sahibi çirkef bir herif. Pezevenklikten tövbe istiğfar etmiş. Sabah sabah kapıya damladı. Biri yememiş içmemiş, yetiştirmiş. Ağzını bura bura:

"Ben bir kişiye kiraladım bu odayı. İki kişiye değil.." dedi.

"N'olacakmış yani?"

Çıkışı yapıyordum, Kemal komadı.

"Yabancı değil," dedi. "Aydın'dan yeni geldi. Şehrin yabancıları. Bir oda bulalım ona...

"Ben onu bunu tanımam," dedi ev sahibi.

"Ne tanırırsın..?" dedim.

"İki kişi oturmaz bu odada...

"Ya oturursa?"

"Beş lira zam yaparım...

"Gözünün üstüne şimdi...

"Düşünelim de.." dedi Kemal.

"Düşünün, düşünün," dedi ev sahibi. "Yoksa polis çağırır, atarım kolunuzdan tuttuğum gibi..

Kemal kapıyı örtmeseydi... Ne beş lira zammı verebilirdik, ne de öteki ayın kirasını.

Bir akşam döndüğümüzde eşyalarımızı kapının önünde bulduk. Kemal'in odasına bir başkası oturmuş. Bizim yaşıtı-mız biri. Çıktı girdi: çıktı girdi. Biz de durduk bakıyoruz ona.

"Sizde bir kibrit var mı?" dedi.

Kemal verdi, öbürü gitti, gaz lâmbasını yaktı. Geldi, kibriti Kemal'e uzatıp: "Sağolun." dedi.

"Sen de sağol..."

Oğlancağız neden sonra işin farkına vardı. Yeniden içeri girmişken geldi.

"Bu eşyalar sizin mi?" dedi.

"Bizim," dedik.

"Bir yere gidiyormuşsunuz, ha? Ev sahibi öyle dedi. Ne dedi bakayım: Muğla mı, Milâs mı, canım işte M'li bir yer."

Kemal:

"Gidecektik'a, treni kaçırdık.." dedi.

"E-e, n'olacak şimdi?"

"Hiç, n'olsun, sokakta kaldık."

"Tüh!" dedi, başını kaşımaya başladı. "Sokakta kalınır mı? Bu eşyaları n'aparsınız hem?"

"Bilmem. Bir şey yapacağız elbet."

"Boş verin, dedi. "Bu akşam bende misafir kalın. Yarın olsun da..."

"Yarın olsun, kolay..." dedik.

Yarın oldu, ama ev sahibi olacak pezevenk eskisi, yine

kapıya dayandı. Üçümüzü aynı odada görünce aklını kaçırayazdı. Bağırđı çağırđı. İbrahim -yeni gelenin adı İbrahim'miş- bir kelime anlamadan herifin dediklerini dinliyordu. Ev sahibi:

"Ya adam başına beşer lira fazla verirsiniz, ya polisi çağırırım," diye dayattı.

"Üç gün müsaade et," dedi Kemal. "Ev arayalım, bulalım. Üç gün içinde çıkarız evinden..

Sokakta yürürken, Kemal:

"Kulak asma pezevenge," dedi.

"Polis çağırırım, diyor."

"Çağırır mı? Sıkar biraz. Evi kerhaneye çevirmiş. Gelen giden belirsiz. Günde seksen karı, yüz herif giriyor. Polis çağırırsa yanar:"

57

"N'apalım?"

"Yeni bir oda arayalım ya, kendimizi de sıkıntıya sokmayalım."

Kendimizi sıkıntıya sokmadan üç gün arandık sözüm ona. Üç gün o sinema senin, bu sinema benim dolaştık durduk. Sonunda da bu Şişman'ın kahveye düştük.

İçeri girer girmez masaya tünedi.

"Boş oda arıyor musunuz?" dedi.

"Arıyoruz," dedik.

"Gelin," dedi.

Kör bir heriften anahtar aldı. Önümüze düştü. Rızabey'e girdik.

Şişman işmar edip duruyormuş, görmemişim. Kahve fincanını alırken çaktırmadan:

"Geldiler..." dedi.

"Tüylü var mı içlerinde?"

"Herhalde var ki, gelir gelmez daha, başladılar."

Tabağı alırken önüme dört tane onluk sürdü.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ALDI TAHSİN

/// Şakir Usta'nın evi cehennemin bir ucunda. Kemal çocuğu sevmesem, sabah sabah böyle yollara pek düşeceğim yoktu. Oğlan iş diye kıvranıyor da kıvranıyor. Hulûsi itinînin umurunda mı? O Şişman'la uydurmuş işini.

Çamurlara bata çıka Şakir Usta'ların evine vardık. Bir keresinde -yazındı galiba- gelmişim bilmem ne için; ha, Şakir Usta hastalanmıştı. Üç gün görünmedi fabrikada. Sonuncu günü doktoru alıp gitmeseydim, işine son vereceklerdi.

Kapıyı vurduk. Şakir Usta'nın kızı -büyüğü- Semahat açtı.

"Uyuyor mu usta?"

"Uyumuyor. Bekliyor sizi..

Ayakkaplarımız bir karış çamurdu. Çıkardık, öyle girdik odaya. Şakir Usta kapıdan karşıladı. Sedire oturduk. Merhabalaştık.

"Geldiniz ha kardaş?" dedi.

"Geldik," dedi Kemal.

Havadan sudan konuştuk. Şakir Usta, Kemal'e fabrikayı

hikâye etmeye başladı. Pencereden dışarısını seyrediyordum. Gök pusluydu. Az sonra yine Semahat kahvelerimizi getirdi. İçtik. Kalkıştık. Şakir Usta giyinikti zaten. Yola koyulduk.

Şakir Usta'ların evi Rızabey'den bir hayli uzaktı ya, fabrikaya yakındı. Biz içeri girmedik. Şakir Usta, kapıcı Memedali'ye Memduh beyin gelip gelmediğini sordu. Yanımıza geldi.

"Gelmiş," dedi. "Biz Kemal kardeşimle bir varalım yanına da konuşalım."

"İyi. Ben burda beklerim sizi," dedim.

İkisi birlikte gittiler. Deniz boyuna yürüdüm. Zifir gibi bir renk almıştı mübarek. Yüzüne bakılır yeri kalmamıştı. Kenara oturdum. Cigaramı yaktım. Kızın kocaman kocaman gözleri vardı. Ya, bir gözleri vardı, kocaman kocamandı.

"Hey," dedi biri ardımdan. "Tahsin, hey!...

Bizimkilerdi.

"N'oldu?" dedim.

"Tamam Tahsin kardeş," dedi Şakir Usta. "Oldu bitti bile."

Önce Memduh beyin yanına Şakir Usta yalnız girmiş. Yanına yakıla anlatmış vaziyeti. Benim amca oğlu olur, demiş, aman, ne olursa sizden: bir büyüklük gösteriverin, demiş. Ağzından girmiş, burnundan çıkmış Memduh beyin. Memduh bey, Kemal'i içeri çağdırtmış. O da numarasını yapmış; olmuş bitmiş.

Memduh bey, "Yarın sabahki postaya katılırsın," demiş.

Şakir Usta'ların mahalleye gelince ayrıldık ondan. 'Gelin bir kahve daha için' dediyse de yanaşmadık. Çektik. O da yoluna gitti. Bindik otobüse, Rızabey'e geldik. Kemal'i Şişman'ın kahveye bıraktım, eve döndüm.

Pazartesiye bizim vardiya sabahçı oldu. Kemal akşamcılığa değişmedi, kaldı.

"Sizin postadan oldum," dedi.

Sevindim. Birlikte gider, birlikte gelirdik bundan böyle. Akıllı uslu bir oğlandı. Kafasını çalıştırdığından eli de işe kolayca yatmıştı. Şakir Usta kendi postasına almış, kolluyordu. Yemeği falan da beraber yiyorlardı. Sıkı fıkıydılar.

Bana pek uğradığı yoktu. Arada bir tezgâha düşer:

"N'aber Tahsin?" derdi.

"İyilik!"

"Çalışıyorsun, ha?"

"Çalışıyoruz."

Şakir Usta'yla aralarında ne vardı ki? Anlayamadım. Şakir Usta'nın büyük kızına yeşillenmiş olabilirdi. Semahat onyed, onsekiz yaşında koca kız. Gelinlik çağı gelmiş. Şakir Usta da onu everip başından bir boğaz eksiltmeye bakıyor olmalıydı.

Yemek zamanı oldu mu, Semahat kadınlar tezgâhından geliyor, çıkınlarını açıyorlar, üçü bir olup yiyorlardı.

Birinde geçerken Şakir Usta buyur etti.

"Gel Tahsin kardaş," dedi.

"Afiyet olsun usta... Ben yedim.."

Kemal hem yiyor, hem de dikmiş gözlerini Semahat'a bakıyordu. Kızın başı yere eğikti.

Geçtim. İkisi de gençti onların. Kanları kaynıyordu. Kemal askerliğini bitireli çok çok bir bir buçuk yıl olmuştu. Kadınsızlık kötüydü. Hak verdim.

Kerim Usta'yla burun buruna geldik. Gülümsedi. Gözlerinin içi gülüyordu.

"İyice kararımızı verdik," dedi. "Yapacağız bunu...

Baktı.

"Hâlâ bize gelmiyecek misin, Tahsin?"

"Benim öyle işlere aklım kesmiyor Kerim Usta.." dedim.

"Ama kazanırsak bir..?"

"Orasını bilemem..."

"Kazanacağız.." dedi.

Saatlere zam isteyecekler Memduh beyden. Verdi, verdi: vermedi, işi toptan bırakacaklarmış. Kaç gün olursa olsun.

"Yapın da görelim.." dedim.

"Seni severim Tahsin," dedi. "Bizimle bir birlik olsan...

"Aldırma o kadarına..."

Haldır haldır uğraşıyorlardı. Elebaşları, bu Kerim Usta, Kürd Salih, Eşrefpaşa'dan Ekrem, daha birkaç kişi. Gizli gizli el altından milleti kışkırtıyorlardı.

Memduh bey zammı verdi, verdi: vermedi mi... Bok yiyeceklerdi vermedi mi.. aç kalacaklardı, sürüneceklerdi.

"Çarşambaya tamam," dedi.

"Hayırlısı.." dedim.

"Hayır, şer... Çarşambaya tamam..."

Macera aranıyorlardı. O kadar fakir fukaranın yiyeceğini, içeceğini düşünüyorlar mıydı? Düşünmüyorlardı. İşi bırakırlarmış... Memduh bey de merak ediyordu aman bırakmasınlar diye. Umurundaydı.

Salı günü Kemal'i göremedim. Bir ara Şakir Usta'nın yanında idi: sonra n'oldu, bilmiyorum.

Semahatların tarafa geçtim. Kemal'i sordum.

"Babamla beraber gittiler..." dedi.

"Nereye gittiler?"

"Kerim Usta geldi, götürdü..."

Al başına derdi... Kerim Usta, Kemal'e de Şakir Usta'ya da işlemişti..

Eşrefpaşa'lıyı aradım: yok. Kürd Salih'e baktım: yok. Tezgâhları çıraklara emanet etmişler, gitmişler. Daha birkaç usta da meydanlarda yoktu. Dokudakiler, boyadakiler.. ipliktekiler...

Hani çarşambaya idi? Müdüriyet binasına yöneldim. Baktım: oradaydılar hepsi de. Toplaşmışlar, çekişiyorlardı.

Şakir Usta ortalarda sıkışmış Kemal'le. Çağırdım.

"N'oluyor Şakir Usta?"

Yüzü terden ııslak:

"Görüyorsun Tahsin kardaş..." dedi.

"Neyi görüyorum?"

"Arkadaşlar hep toplıştık, Memduh beyden saatlere zam isteyeceğiz."

"Delirmişsiniz.. Kim diyor bunu?"

"Ben diyorum..." dedi Kerim Usta. Çıktı aradan, geldi.

"N'olacakmış yani?" dedi.

Bakıştık.

"Sen bu işe karışma Tahsin.." dedi. "Biz biliyoruz n'apacağımızı.."

Kemal'le göz göze geldik. Şakir Usta'nın omuzbaşında dimdik duruyordu.

Etrafımı öbür ustalar çeviriverdiler. Kürd'le Eşrefpaşalı kendilerini tutmasalar, daha oracıkta halledivereceklerdi beni.

"İyi düşünün Kerim Usta," dedim. "Bunun ucu fenaya gider."

"Bas git lan.." dedi Kürd.

Eşrefpaşalı ayaklarımın ucuna tükürdü, döndü.

Kıyıya durdum. Şakir Usta, Kerim Usta, Eşrefpaşalı, boyamadan lâz, bir de tanımadığım bir usta; müdüriyete girdiler. Ötekiler kaldı.

Kemal'e:

"Sen bari bulaşma bu işe..." dedim.

"Bulaştık bir kere..." dedi.

"Çık be! Seni bağlayan mı var?"

"Çıkamam..." dedi.

Ustalar müdüriyette zam isterler, öbürleri de dışarda beklerlerken, fabrikanın kapısında üç araba arka arkaya durdu. Kemal'i kolundan çekip sürüdüm.

"Nereye be?" dedi.

"Yürü!.. Başın derde girecek."

Ayak diredi. Sustalıyı çıkardım.

"Anam avradım olsun vururum seni şuracıktı. Yürü!..

Bakışımından korktu, yürüdü. Arka kapıdan hızla çıktık.

Koşa koşa otobüse geldik.

Şişman'ın kahveye top gibi girdik. Ocakçı Halit bile başını kaldırıp baktı. Şişman'a Hulûsi'yi sorduk: içerki odadaymış.

"Çağır, gelsin!" dedi Kemal.

Şişman hık mık edecek oldu, Kemal'in yemyeşil suratını görünce caydı.

67

Hulûsi tere batmıştı. Sırılsıklam.

"Ne var ya'u?" dedi.

"Evde anlatırız.." dedim.

Şişman gibi o da üstelemedi. Evde anlattık olanı biteni.

"Filim be..." dedi.

"Hem de ne filim..."

"Şimdi sizin de peşinize düşerlerse?"

Kemal:

"Tahsin'i sanmam'a, bana garanti..." dedi.

"Yok canım, daha neler..." dedim.

Hulûsi:

"Birkaç gün gözükmeyersiniz ortalıkta," dedi. "Eve kapırsınız. Ben ne lâzımsa taşırım size..."

"Aramazlar mı?"

"Ararlarsa da, tembihleriz, gelmediler ya da çıktılar, burdan taşındılar, deriz. Adres falan da bırakmadılar deriz..."

Gitti, kucak dolusu yiyecek içecek aldı geldi. Biz tıkınırkən memnun memnun seyrediyordu.

"Zıkkımların bakalım," dedi. "Oh, artık ekmek elden, su gölden. Yayın bacaklarınızı, oturun. Bu dünyada Hulûsi gibi babanız varken sırtınız yere mi gelirmiş..?"

"Yaşsa lan herif..." dedi Kemal.

Bir bardak şarap da Hulûsi asıldı.

"Bana müsaade beyler, agalar," dedi. "Vazifeye dönüyorum. Herifçioğulları üttü üttü de kırdı namussuz derler arkamdan..."

Kapıdan:

"Siz hiç meraklanmayın, ben işi çeviririm..." dedi.

Dışardan Kürd Davut'la konuşuşu geldi bir müddet. Sonra seslerin arkası kesildi. Akşam karanlığı odada Kemal'le yalnız kaldık.

İki gün geçti aradan. Deli, sıkıcı bir, iki gün. Yata yata sırtımız ağrıdı. Hulûsi öğleye kadar bizimle kalıyor, öğleden sonra Şişman'ın kahveye çıkıp kumara oturuyordu. Arayan soran olmamıştı hiç.

Kimsenin peşimize düşmemiş olması Hulûsi'ye bayağı dokunmuştu.

"Ben de sahiden bir şey var sanmıştım," diyordu. "İş yokmuş sizde. Tavşan dağa küsmüş de dağın haberi olmamış hesabı..."

Üçüncü günü kahveye bir oğlan çocuğu gelmiş. Kemal'i sormuş. Şişman, Hulûsi'ye bir çapanoğlu çıkmasın diye haber vermiş. Hulûsi, çocuğa karşı çıkmış:

"Kimi arıyorsun oğlum?" demiş.

"Kemal abimi arıyorum," demiş oğlan.

"N'apacaksın Kemal abini bakayım?"

Çocuk kem-küm etmiş, Hulûsi üstüne düşmüş. Sonunda oğlan baklayı ağzından çıkarmış. "Semahat ablam arıyor, lâzım," demiş.

Hulûsi, Semahat'la oğlanı katmış yanına, üçü birlik geldiler; şaşırdık. Semahat önce girmek istemedi.

"Korkma bacım," dedi Hulûsi. "Bir kötülük yok içimizde. Gir!"

Bir sandalya sürdüler kızın altına. Yarım oturdu.

"Ne var ne yok fabrikada?" diye sordu Kemal.

"Babamları nezarete attılar iki gün. Sonra koyverdiler. Ama Memduh bey, onbeş günlük tazminatını verip işten çıkardı babamı..."

"Ötekilere n'oldu? Kürd'e, Ahmet'e, Lâz Hamdi'ye?"

"Onları da tutmamışlar, babam dedi: koyvermişler..."

"Memduh bey attı mı hepsini?"

"Attı..."

Kemal kalktı, dolandı odayı. Semahat:

"Babam haber gönderdi bizlen, dedi. "Tahsin durmasın

buralarda, gitsin diyor... Öbürleri bu işe bizi Tahsin kıskırttı, bizim suçumuz yok diyesilermiş...

Sarardığımı bayağı duydum. İçimden birşeyler geçip geçip gitti. İki gözümün tam ortalık yerine bir ağrıdır oturdu. Hulûsi küfrü bastı açık açık.

"Ya'u," dedim. "Ben..."

Vazgeçtim. Ne olacaktı ben öyle yapmamış, böyle yapmışsam? Allah kahretsin! Dünya hepten namussuz kesilmiş. Bu işi ben yapasımıyım, ha? Güleceğim geldi.

Semahat kalktı, Kemal'le kapıya çıktılar. Küçük çocuk, Semahat'ın elini sıkı sıkıya tutmuştu. Onlar gidince Hulûsi yanibaşıma çöktü. Cigara paketini uzattı.

"Olur böyle şeyler..." dedi. "Boş koy sen..."

"Olmasaydı, iyi olurdu ya," dedim. "Olmuş bir kere..."

"Evet, olmuş bir kere," dedi. "Dünya kötölemiş! İnsanın bir gözünden öteki gözüne güveni yok..."

"Doğru," dedim. Ne diyebilirdim başka?

"N'apmayı düşünüyorsun?"

"En iyisi Şakir Usta'nın dediğini tutmalı. Çekip gitmeli..."

"Nereye gidermişsin ki..?"

"Bilmem. Nereye olursa. Meselâ, İstanbul'a. Kalabalıkta göze möze batmam..."

"İş?"

"Uydururuz birşeyler..."

"Dinine yandıgımın dünyası..." dedi Hulûsi. Yine küfretti.

Somyanın altındaki tahta bavulu çektim. Dışarda elime ne geçtiyse içine tıkmaya başladım. Hulûsi de yardım etti bana.

"Neylen gideceksin?"

"Bu akşamki trenle..."

"Trenlen olmaz. Gece otobüsleri var, onla git.."

"Otobüsle giderim."

Bavulu kapattık. Yatağı sarıp sarmaladık.

"Ay başına daha on gün var. Davut, odayı kimseye vermesin. Belli olmaz, vaziyet düzelir belki: gelirim. Siz de göz kulak olursunuz eşyalara..."

"Oluruz tabîi.."

Kemal hâlâ dönecekti. Bavulu sırtlandım. Hulûsi:

"Ben bir taksi çağırayım," dedi.

O taksikle döndüğünde Kemal de gelmişti. Bavulumu bana taşıttırmadılar. Taksiye binmeden bir köşeye çektiler beni. Hulûsi:

"Paran var mı?" diye sordu.

"Var..." dedim.

"Yalan atma.."

"Var..."

Kızdı.

"Lan," dedi. "Bana mı okuyorsun? Yoktur işte. Al bunları.."

Bir avuç para uzattı. Almayıacaktım, zorladı.

"İstanbul ora oğlum." dedi. "Boru değil. Adama adım başı para lâzımdır. N'apsan, para orda.."

Bindim. Ellerimi kuvvetli kuvvetli sıktılar. Taksi kalktığında gözlerim karardı, önümü göremedim.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALDI BAHRIYELİ

/// O gün gelip benden borç para istemelerinden bu yana bizim çocuklar bir daha görünmediler. Gerçi diyen demiş, iyilik yap denize at; hani, nasıl derler...

Öteki Kemal çocuk neyse ne, ama Hulûsi itine ne buyurur? Kâğıt düzmesini, istediği zarı atmasını ona kim öğretti? Hep bu fakir Cemal. Sittin sene uğraştımdı.

75

"Ne, ne atayım Cemal'a?"

"Sebayü-dü at..."

Zarları şakırdatırdı. Şakır da şakır.. Karıların hamamda takunya ile dolaşması gibi.. Usta bilekte zar böyle falsolu falsolu şakırdamaz. Atıcı şakırdattı mı avucunda zarları, döktürmeli, konuşturmalı...

Hemen anlardım ki, boşa atacak zarlarını. Atardı: hepyek. Kızardı.

"Tüh Allah..." derdi.

Karşıma alır, nasihat ederdim. Bilek gevşek tutulacak, baş parmakla şahadet parmağı gözü kapalı nikel parayı nasıl tanırса; zarın rakamlarını sağlı sollu öyle tanıyacak...

"Al zarları eline...

Alırdı.

"Bakma zarlara... Çevir elinde, çevir.. Kaç?"

"Penç..

"Değil. Bilemedin. Kaç?"

"Se..

"İyi. Çevir..

"Şeş.."

"Oha.. Yok be, kör müsün?"

Böyle böyle öğrendiydi: böyle böyle yetiştiydi. Epeyi bir zaman çırak olarak süründü yanımda. Sonraları yetiştiğine aklım kesti. Bir kâğıt kurardı namussuz: içinden ben bile çıkmazdım. İstedğim yerden; nerden istersem keseyim, deyyus, en aşağısından ilk elde üçlü düşürürdü kendine.

Koyverdimdi. Tepecik kahvelerinde işe girdi. Yıkık Mina-re'deki esrar içilen kahvelere geçti. Bir gün duyduk: polis basmış kahveyi. Muayeneye sevketmişler kim varsa. Muayenede bizimki temiz çıkmış. Tabelâyla oynadıklarından polis bir yerlerinden tutturamamış. Namazgâh karakolunun serkomseri de yamandır. Çekmiş:

"Bak buraya," demiş. "Senin kumar oynadığını bal gibi bütün kâinat biliyor, sade ben değil. Bugün kurtuldun. Ama Allahın günü çok. Benim mıntıkamda bir daha basarsam seni, tabelâ mabelâ dinlemem, kemiklerini kırarım alimallah.. Ona göre işte...

Hulûsi, pabucu pahalı görünce bir zaman elini eteğini iş-ten çekti, Incir'e amele yazıldı. Hiç yakıştıramamıştım ameleli-

gi ona. Hasan'ın kahvesinde bir karşılaşmamızda yüzüne karşı söyledim.

"Boş ver Cemal'a," dedi. "İyi kötü amelelikten de bir ekmek parasını doğrultuyoruz.."

"İyi ama baki mi incir işi?"

"Kumar baki mi?"

Kumar da baki değildi. Kocakafa Niyazi dünyanın fırıldığını çevirmiş, tonla para vurmuş, tam işten çekilip başını dinlendireceği sırada bir gece kim vurduya gitmişti. Pisi pisi- ne vurmuşlardı. Yoksa Kafa mert adamdı. Yüzüne gelseler, on kişiyle başa çıkar, leşlerini çiğner geçerdi. Benim öyle bir korkum yok. Fatma karı sağolsun. Evine bir çöküyoruz. Üç gün, beş gün kalkmamacasına hem. Allahın bir dağı, bir gecekon- dusu. Polis nerden ne bilecek. İsmail'le Topal Recep ökseye düşecek hacı'ları bulup buluşturuyor, getiriyorlar. İş küçük- ten başlıyor, alabildiğine büyüyor.

Tavana asılı lüks lâmbası tıslayıp duruyordu. Gazı bitiyordu anlaşılan. Fatma'yla dışarı çıktık. Yedeği getirdi. İspir- tosunu döktüm. Çaldım kibriti. Sonra pompaladım. Harladım. Fatma:

"Yeni gelenle aranız nasıl Cemal?" diye sordu.

"Az fena değil.. Daha açılmadı..

"Dün gelmedi mi bu?"

"Dün getirdiler..

"Ee nesiymiş böyle?"

"Aceleimiz mi var? Yavaş yavaş..

Bir şey söylemedi. Lüksü hırsla pompaladım. Tıs etti. Şavkı ıdı. İçeri girip lüksü değıştirdim, eskisini söndürdüm. Recep oyuna girmem için göz etti. O yerinden kalkarken ben oturdum sandalyesine.

Kâğıt sırası İsmail'deydi. Elinde bir taradı, sonra tarakladı.

"Kes..." dedi.

Parmaklarımla kâğıt destesini okşadım. Vurdum. Aldı. Dağıtmaya durdu. Tam karşımda Konyalı celep vardı. İzmir'e dörtyüz mü, beşyüz mü başlık bir sürü getirmiş. Köynu para dolu domuzun. Öyleyken de gayet rahatsız bir oyun oynuyor. Açık vermiyor, kaçıyor. Elindekiler beton gibi olacak da arttıracak.

İsmail'in yanındaki, bizden bir çocuk. Parasını verdik, oturttuk. Acemi davranıyor sözüm yabana. Celepten yana çıkıyor. Karşı karşıya kalıp habire kaybediyor, Celebi kazandırıyor. Celep ufaktan girdiğinden kazancı mühim değil. Kaçmasa...

Papaz, yine papaz, onlu, vale, dam.. 'İsmail'in elleri kötülemiş' diye düşündüm. 'Böyle kâğıdın ben...

Celep oyunu açtı. Mesele yok. Elinde ikili bir kâğıt vardı. Girdik. Sırayla kâğıt isteniyor. İsmail'e baktım. İki gözünü birden kırptı. Anlaşıldı. Celebin üçlüsü olmuş. 'Öbür ikisini at, sen de iki iste' diyor. Papazları tuttum, onluyu da bıraktım. Öbürlerini attım.

"İki kâğıt da bana...

Celep başını kaldırdı. Belli belirsiz titriyor. Onun elinde üçlü oldu. Ben de iki kâğıt isteyince üçlü de bende var sanıyor. İsmail ağzının sağ yanını çarpıttı. İyi iyi. Celebe as vermiş üç tane. Benimkileri salladı. Birincisi düştü: açtım: papaz. İkincisi düştü: papaz. İsmail'e aferin! Kıyak dümenlemiş. Suratımı ekşittim, küfrü bastım. Celeb üçlüyle kaldım sandı. Ne olursa olsun üç asdan büyüğü mü olacak?

İsmail oyundan çıkmıştı. Bizim çocuk serviydi. Yani, elinde olsa olsa kenti vardı o kadar..

Celep cesurdu, ama yine küçükten arttırdı alçak. Çocuk kaçamak yaptı. Ben onun dediğinin az fazlasına çıktım. Durdu. Bir türlü güveni yok.. Dünden beri hep böyle ufaraktan gidiyor. Öldürüyor bizi. Sabrım taşacak sonunda:

"Ulan pezevenk, ya oyna şunu doğru dürüst ya da kalk, defol git masadan.." diyeceğim.

Hâlâ düşünüyor. Korka korka biraz daha çıktı. Biz de çıktık. Ama şöyle uykulu uykulu gibi. Korkuyoruz, elimiz zayıf sansın da girsin it. Ansızın, ilkinin üç mislini arttırdı. Çekil diye işaret ettim çocuğa. Kâğıtları elinden attı:

"Ben yokum.." dedi.

Karşı karşıya kaldık. Blöf yapıyorum sansın istiyordum. Öyle de oldu. Sinirli sinirli kâğıtlarını sıktı. Aklı sıra beni kaçıracaktı. Artık dönemezdi. Sucuk gibi terlemişti. Gözlerinin içine giriyordu ter. Gözleri köpek gözleri gibi olmuştu. Hoşt desen, ya da yerden bir taş kapmaya eğilsen kaçiverecek soyundan köpeğinki gibi. Pantolon cebinden mendilini çıkardı. Mavi boyalı kenarları sarı çizgili. Sümküdü.

"Rest.." dedim.

"Kabul..." dedi.

Bitmişti. Ha şimdi kaçır, ha şimdi kaçır diye beklemiş durmuştu o kadar. Bu sondu. Zağar gibi titriyordu artık. Az buz para değildi ortadaki. Bir kere külliyetli yutulsa, oyun açılacaktı. Kazanma hırsı onu daha çok yutulmaya itecekti ki...

"Neyin var?" dedi.

Papazın birini attım. Ardından birini, ardından birini daha... Duraklayınca sevinir gibi oldu. Elini açtı: üç ası vardı. Bir dokuz, bir on...

Dördüncü papazı da atınca nevre döndü, sallandı.

Fatma kulağıma eğildi:

"O geçen günkü çocuklar geldi, seni istiyorlar..." dedi.

Yerime Receb'i oturttum, oyundan çıktım. Toprak aralıkta Hulûsi'yle Kemal dediği o arkadaşı cigara içip beklerlermiş.

"Merhaba Cemal'a.." dedi Hulûsi.

"Seni köpoğlusu..." dedim.

Bozum oldu.

"N'oldu aga?" dedi. "Aramızdan kara kedi mi geçti?"

"Kara kedi geçti ya..

"N'oldu Alla'sen? Bir kusur mu ettik yoksa?"

"Daha n'olsun? Bir de soruyor utanmadan? Bir görü-

nürsün, ondan sonra yer yarılır içine girersin.. Anca, ne zaman bitecek işin var: o zaman, ha bir Bahriyeli var dersin, koşarsın...

"Bağışla be Cemal'a..

Acıdım. Şunca yenmişlik, içmişlik vardı aramızda. Kimbilir ne oldu, neler geldi başlarına da arayıp soramadılar. İnsan hali tabiî. Fatma'nın odasına aldım ikisini de. Karyolaya oturduk.

"Yine ne derdiniz var?"

"Nasıl diyeyim?" dedi. "Ben dedim ki... Cemal'a, dünyada beni kırmaz. Gerçi aramadık sormadık hiç ya, o, böyle şeylere boş verir zaten. Yeter ki gönüller bir olsun der. Yeter ki... Öyle değil mi ama? Maksat..."

"De gevezelenme..

"Kemal'i saklayacaksın Cemal'a." dedi. "Kaç günlüğüne bilmem, saklayacaksın işte..."

"Birini mi vurdu yoksa?"

"Yok be.. İplik'te çalışıyordu: saatlara zam istemeye kalkışmış bazı namussuzlar. Enselenince de kendilerini temiz etmek için olmadık heriflerin üstüne yıkmışlar işi. Biz yapmadık, onlar yaptılar demişler..

"Bu da mı varmış içlerinde?"

"Pek belli değil... Sıkıya gelince Kemal'i de gammazlarlar. Garantisini var..

"Sonra?"

"Sonrası bu.. Birkaç gün iyiydi işler. Bazı adamlar bizim Rızabey'e gelmişler, Tahsin diye bir arkadaş vardı; İstanbul'a

gitti perşembe akşamı. Onu sormuşlar. Yanında gençten biri vardı, Kemal adında, o da burlarda otururmuş; o nerde diye Kemal'i sormuşlar. Anlayacağın, Kemal'in rahatı kalmadı Rızabey'de... Biz, bereket tembihlemiştik millete. Bilmiyoruz yok demişler...

"Sahiden rahat huzur kalmadı.." dedi Kemal.

Hulûsi:

"Sen aklımıza geldin," dedi. "Bahriyeli'ye gidelim dedim Kemal'e, o bu işlerin kurdudur. Yol yolak bilir dedim..."

"İyi etmişsiniz," dedim.

Kanlı katilleri bile saklamıştık zamanında. Yine zamanında da az mı saklamışlardı bizi.

"Eve kömürlük gibi bir ilâve oda var: küçük müçük, ama korku falan arama orda. Malûm, biz burda gece gündüz kumar oynatıyoruz. Gürültü patırtı eksik olmaz ya, ses mes gelmez. Fatma'ya söylerim. Bir döşek, bir kilim atar. Akşam akşam bir mangal kor odaya. Daha canı sıkıldı mı, gelir odaya, bizi seyreder. Poker bilir mi?"

"Ustası değil... Çaylâk..."

"Boş ver öyleyse. Açmaz bizi. Eli yatkın olaydı..."

"O göz var mı? Baksana. Varsa yoksa karılar. Herif onlarla bozmuş aklını..."

Gevrek gevrek güldü.

"Sen n'apıyorsun?" dedim.

"İşlerim kıyak," dedi. "Bir kahvenin patronu ile ortak olduk, milleti soyuyoruz kumar masasında."

"Yarıcı mı çalışıyorsun?"

"Yağma mı var? Yüzde altmışlan..."

"Allah bin bereket versin. Taş atıp kolun mu yoruluyor..."

"Hiç, değil mi?"

Dereden tepeden konuştuk. Hulûsi, Hanîfe-lâfını açtın mı deli oluyor. Kız da amma eli maşalıymış ha... Sen hem kalk başkasına var, hem de eski dostunu düğününe davet et; üstelik hediye getirmeyi unutmasın diye de haber sal... İyi ki Hulûsi çekip vurmamış kahbeyi...

"Vuracaktım aga ya," dedi. "İşte bu Kemal sebep oldu. Yoksa şimdi gençliğimizi zindanlarda çürütüp gidiyorduk..."

"Boş ver elin kaltağını.." dedi Kemal.

Hulûsi lâfı döndürmek için kalkmaya davrandı.

"Ne idiğü belirsiz herifler..." dedi. "Sütü bozuk hepsi. Lâf ederler arımdan diye çekiniyorum hep. Ben kaçayım müsaa-denizle..."

Kemal kaldı. Hulûsi'yi kapıya uğurladım.

"Cemal'a." dedi. "Kemal'i yabancı tutmayasın. Can çocuktur. Masarifini..."

"Kak lan inek..." dedim. Kapıyı örtüverdim yüzüne.

Kemal, Fatma, bir de ben elbirliğiyle ilâve odayı döşedik. Tepede bir penceresi de vardı. Kör kör ışık veriyordu içeriye. Fatma kullanılmayan yollu kilimleri de serince oda güzelleşti, oturulur oldu.

"Uykusuz falan değilsin'a?"

"Değilim..."

"Gel istersen oyun seyret biraz. Gamın dağılır.."

Eve girdik. Celep yutulur Allah yutulurdu. Çocuklar işin uzamasına içerlemişler, herifi boyuna içeri alıyorlardı.

BEŞİNCİ BÖLÜM

ALDI "GÜZEL İBRAM"

/// Bu "Güzel" lâfına da bir kızıyorum ki birader, olursa o kadar olur yani. Ağzımız burnumuz yerindeymiş, boyluymuş bosluymuşuz da... Batsın! Erkek erkektir bildiğim. Güzeli çirkinini olmaz. Karılar için denir o. Bekir Kaptan'ın fingirdek karısı için denir, bakkal Mustafendi'nin kızı Şükran için denir; yoksa, erkek olup da ağzı burnu yerinde olmayan mı var Deveçikmaz'da? Sürüsüyle herif sayayım. Balıkçı Ahmet bile, çekilir çocuktur. Domuz! Bu "Güzel" lâfını da bize bulaştıran o aslında. Tıraş ederken kaç defa söyledim:

87

"Oğlum Ahmet, dost var düşman var burda: hepimiz esnafız. Böyle lâkaplar takmak neyin nesiymiş yani? Kalır gider bir şey değil. Ölürsün de vah vah duydun mu bizim Güzel İbrahim ölmüş derler arkandan..

"Fena mı?" dedi.

"Canım, ben fena demiyorum. Senin içinde kötülük yoktur, çiğliğine söylemiyorsun elbet. Ama..."

Fadıl bey sıra bekliyordu. Elindeki "Akbaba"yı attı bir yana.

"Birbirlerine lâkap takmak çok günahtır," dedi. "Kur'an'da

yeri bile var. 'Ancak öbür insanlar seni çağırırsın diye sana ben ad verdim,' der. 'Başkalarına uydurma veya kötü lâkaplar takmayın, onları bu lâkaplarla çağırmayın: günahtır' der...

Deveçikmaz memleket mi? Dağ başı namussuz. Dinletemezsin kimseye. Dinletemedimdi. Güzel İbrahim aşağı, Güzel İbrahim yukarı. Önceleri kızardım ya, sonra sonra alıştım. Ben mi alıştım, onlar mı alıştırdılar: bilmiyorum. İbrahim iken Güzel İbrahim'a çıktı adımız.

Geçen yıl, yazın mıydı, sonbahara doğru muydu, daha İnciraltı'na gidiyordu millet; Rızabey'deki boş odalardan birini tuttum, bu yakınlarla geldim. Darağacı'nda otur, sabah kör karanlıkta kalk, Deveçikmaz'a dükkân açmaya gel: akıl kârı mıydı hiç? Namussuz Şişman kandırdı, aklımı çeldi benim. "Yakındır dükkânına," dedi. "Havadar oda," dedi; "Elini soksan deniz," dedi: yuttum. Şimdi nerdeymiş yirmi liraya denizli oda? Canın sıkıldı mı, elini uzat pencereden, sok denize gitsin diyor-du. Kur'an çarpsın, bir günden bir güne aklımdan, hayalimden geçmedi dediğini yapmak. Elâlemi deli sanıyor koca şişko. Kalkacak, pencereden elini uzatacak, denizi tutacak... Sözü'n gelişi işte.

Bisikletçi başını uzattı kapıdan.

"Boş musun İbrahim?"

"Boşum. Saç mı?"

"Sakal..."

"Gel öyleyse..."

Oturdu. Sabunu köpürttüm.

"Maçınız var mı bu hafta?"

"Var ya..."

"Kimlerle?"

"Alsancak sporla..

"Yenebilecek misiniz?"

"Evelallah.. Bizim çocuklar demir gibi..."

"Lan, Alsancak'lılar sizi yer..."

"Görürüz, bakalım kim kimi yiyor..."

Yüzünün bir yanını indim. Öbür yanı o zamana kurudu.

Yeniden sabunladım.

"Seninkinden ne haber?" dedi.

Tınmadım. Aynadan baktı şöyle.

"İş hâlâ mektuplaşmada mı?"

"Mektuplaşmada. N'olacak?"

"Ulan İbrahim, ulan İbrahim," dedi. "Sen adam olursan bu dünyada, eh artık. Ulan, mektubun devri geçti. Sinemaları görmüyor musun n'apıyor herifçiler?"

"N'apıyorlar?"

"Kalıbına senin e mi, öküz! Sinemaya gidince perde yeri-ne tavana mı bakıyorsun? Oğlan iki konuşuyor kızla, fan fin fon ediyor şöyle, sonra tuttuğu gibi şappadak öpüyor kızı..."

Usturayı gırtlığına dayadım, sustu. Yörük! Aşktan meşketen ne anlayacak. Gâvur kızları sanıyor bizdeki kızları. İki fan fin fon edecekmişim, şappadak öpüverecekmişim sonra.

Aspasya da iki fan fin fona tav olmuştu sanki. Anam dinim kovalandıydı peşinde koştuktan. Gâvur soylu, bayılırdı peşinde böyle koşulsun. Eşe girer, çıkar, otobüse biner, Konak'a iner: sanırsın, çarşıya alışverişe geldi. O otobüsten iner

gerisin geri bir başkasına binerdi. Haydi ben de peşinden. Dilim bir karış, solurdum.

Kulakları çınlasın Zeynel Usta, kaç kereler söylemişti: "Oğlum İbrahim, bu gâvur bozması senin dengin değil. Gençliğine kıyar sonra. Kaç delikanlının başını yedi bu kahpe. Bu semt hep bilir. Bak elinde gül gibi zanatın var. Allah şahidimdir, kat be kat memnunum senden. Ama boşla şu gâvur karısını. Sana yâr olmaz o. Aydan post olur mu İbrahim?"

İhtiyar, cadaloz bir anası vardı Aspasya'nın. Eline bir file alır, sıçan suratlı finosunu bacakları arasına sıkıştırır, sabah sabah çarşıya zerzevat, öteberi almaya çıkardı. Bir gün yolunu kestim.

"Madam," dedim. "Kızını deli gibi seviyorum..."

Öyle yüzüme bakakaldı karıcağız. Fino hır mır etti. "Hoşt köpoğlu," dedim, susturdum.

"Söyle kızına, denk alsın ayağını. Kaçıracağım bir gün onu..."

Rumca bir iki lâf geveledi ağzında. Hayrımaya değil tabii. Finoyu çeke çeke gitti.

Sonra sonra içime yer etti Aspasya'yı kaçırmak. Yamanlar'a, Sabuncubeli'ne, ya da Manisa yoluna... Ne olacak alt yanı? Şoför arkadaşlardan birine tembihlerim: gece gelir, binneriz. Kordon'a piyasaya çıktığında Aspasya, yavaşlarız. Arkadaş onun önünden geçerken seslenir: bir adres sorar mahsustan. Kapıyı açtım mı, çekerim kolundan kahpeyi. Çek ondan sonra nere olursa.

Herkesle Aspasya'ya haber salıyordum. "Güzel İbrahim se-

nin için ölüyor" diye. Bu, Aspasya'ya gidene kadar bin kılık değiştiriyor, öyle varıyordu yerine.

"Güzel İbrahim senin için, Aspasya bana varmazsa deli olur, tımarhaneye girerim diyor..."

"Güzel İbrahim derdinden ölecek. Her gece içiyormuş..."

"Güzel İbrahim dün gece rüyasında seni ölü görmüş. Aspasya ölünce bu dünya bana haram demiş: kalkmış, bir şişe tentürdiyotun hepsini birden içmiş. Az daha ölecekmış. Bir gasyan, bir gasyan... Konu komşu yetişmiş. Cankurtarana telefon çekmişler."

"Güzel İbrahim incele incele ipliğe dönmüş zavallı. Ne uyuyor, ne yiyormuş. Üç gün, üç gece uyumamış tam. Çok zorlamışlar da iki yudum su almış: onu da çalkalamış ağzını, tükürmüş..."

91

Güzel İbrahim, Güzel İbrahim... Günde kırk kere Güzel İbrahim'lı masallar dinletiyordum. Kulakları dolmuş taşmıştı kızın.

Bir sabah Karşıyaka'daki eniştemler haber salmışlardı. Ablam sarılık olmuş. Zeynel Usta'ya söyledimdi.

"Git, bir yokla. Kardeş bu, ana yarısı..." dediydi.

Sabahı onbire doğru döndüm. Karşıyaka'dan. Geçenleri, Zeynel Usta şehre kolonya almaya indiğinde öbür Besim kalfa anlattı:

Sabahleyin Aspasya'nın anası dolanmış dükkânın önünden. Bakmış ki, ben yokum. Dönüşünde bir başka madamı da takmış koluna, geçerlerken dayanamamışlar:

"Yok mu İbrahim Efendi bu sabah?" diye sormuşlar.

Usta, taşta ustura biliyormuş, sikkın sikkın:

"Sorma Madam, sorma," demiş. Ah çekmiş derinden. Kocakarılar sokulmuşlar merakla.

"Ben kaç kere söyledim o çocuğa, vazgeç, bu sevdanın sonu yok diye: dinletemedim. Sonunda kendine etti işte..."

"N'oldu İbrahim Efendi'ye acep?"

Usta durmuş. Sözde yeniyle gözlerini kurulamış.

"Ah, ah," demiş. "Çok babayığit bir çocuktı. Boy onda pos onda. Ama işte kör şeytan. Ne denir..?"

"N'olmuş, n'olmuş?"

"Yüreğim parçalanıyor, düşündükçe. Daha akşamleyin -kaç saat oldu şunun şurasında- rakı içmiştik Rodoslu'nun meyhanesinde. Karşılıklı oturup içmiştik. Ne çok severdim onu, ne çok severdim..."

"N'olmuş ki be Zeynel Usta?"

"N'olsun, daha n'olsun? Sebep olanların gözü kör olsun. Başka ne diyeyim? Asıvermiş yağlı bir iple kendini İbrahim..."

Kadınların ağzını bir karış açık bırakıp, taşta ustura bilemeye devam etmiş. Kocakarılar dururlar mı daha orda? Usta da keyfinden dürüm dürüm donanmış.

Ali de sinemadan okuyor. Bilmez bizim elimizden ne As-pasya'lar geçti. Kendi kapılmış bir mağaza kızına: var bana, vardım sana. Senesine bir de çocuk. Rızabey'in bir odacağına sığışacağız diye uğraşıp didinirler.

Bütün bir yaz gözümüze uykunun nesnesi girmedi ağlamasından, viyaklamasından. Ağlar da ağlar... Allahın kulları, kalkıp baksanız ya. Bakmazlar. Bakarlar mı? Marifet dünyaya getirmekse, işte köpekler de düzinelerle enik yapıyor... Ama madem doğurdunuz, yaptınız, ettiniz: bakın da. Niye ağlar çocuk? Ağlar tabiî. Var bir derdi. Karnı açtır, altına etmiştir, bir şey olmuştur işte.

O ağlamaya başladı mı Rızabey'de kaç adam varsa, hop eder, kalkınırdık uykudan. Bir bağırırdı da... Anam anam... Etinden et koparıyorlar sıpanın. Gecede susmuş, ağlamasını dinlerdik. Susmazdı ki. Hep beklerdik, ha şimdi susacak diye. Saatler geçerdi. Susmazdı. Sonunda tak derdi Kör Davut'un canına, gecedен seslenirdi:

"Ali, lan Ali, baksanıza şu çocuğa...

93

Salıncağın hızlanan sesini duyardık.

Şimdi büyüdü ya, az çektirmedi zamanında bize. Sabah gözler kan çanağı, şiş şiş, uykusuz dükkân açardım. Sütçü beygiri gibi de uyuklardım gündüzleri. Bakkal Mustafendi'nin kızı Şükran olmasa, başka bir eve taşınırdım. Her gece her gece çekilir miydi bu uykusuzluk? Cehennem azabıydı.

Sabah, Ali geçerken:

"Merhaba, hayırlı işler aga... derdi. Hayın hayın bakardım oğlana.

Ne suçu vardı halbuki. O da ne yapsın? Mustafendi hepimizden erken açardı dükkânını. Kör karanlıkta mağazaya gidenler ekmeklerini azıklarını alırlardı. Arı gibi işlerdi bakkal

dükkânı. Mustafendi'nin sekiz yaşında bir oğlu vardı: bir de Binnaz. İkisi de babalarına yardım ederlerdi. Biri ekmeği verir, öbürü peyniri keserken, öteki helvayı tartardı.

Ben ise dükkânın içini sular süpürür, aynaları hohlaya hohlaya güzelce parlatırdım. Sinek olunca insan mecburen filit kullanıyor. Aynada da leke yapıyor mu sana? Ondan sonra uğraş babam, uğraş.

O sabah kimi tıraş ediyordum? Yarabbi, dur bakayım: Deli Muslu'yu değil. Hacı mı, ı-lh, tamam, tornacı Tevfik vardı: tıraşı yarım bırakmış, kahve ısmarlamıştım: onu içiyor, ben de ustura elimde bekliyordum.

Ali kapıdan baktı. Fadıl bey gelmiş, sabah gazeteleri dizinde sırayla ilânlarına kadar okuyordu.

"Hişt, hişt..." yaptı.

Baktım: gel gel diyor eliyle. Tevfik bizden. Müsaade istemeye lüzum görmeden çıktım.

"Hayrola, Ali?"

"Sorma..." dedi.

"Neyi sormayayım?"

"Demin iki herif geldiler benim dükkâna. Şapkalarını burunlarına çekmişler ikisi de. Sümük bıyıklı şeyler. Gözlerini eğmeden bakıyorlar, baktılar mı.. O saat anladım kim olduklarını. Hulûsi dedikten sonra zaten ben tetikteydim. "Buyrun agalar," dedim mahsus. "Selâmünaleyküm kardeş," dedi biri-

si. "Aleykümselâm kardeş.. Emriniz?" "Birine bakıyorduk...

Dediler ki bu civarda oturuyormuş. Belki sen tanırsın...

"Eh, bura esnafıyız kaç yıldır, tanırız alla'lem.. dedim.

Biri sokuldu. "Tahsin..." dedi. "Adı Tahsin, tanıdın mı?"

Öbür şapkası eğik: "Ötekini de söylesene Şerif..." dedi.

"Tanır belki onu da..

"Biri de Kemal adında. İplik'te çalışanlar bunlar...

"Tanırım ikisini de," dedim. "Ama üç günden fazla oldu: geldiler, hep helâllaştılar bizle. Diyarbakır'da bir fabrikanın birinde iş bulmuşlarmış ikisi de. Gittiler...

"Ne zaman oldu bu dediğin?"

"Eh, var bir dört gün falan...

Kapıda duran şapkası eğik'e, beni sorguya çeken şapkası eğik:

"Kaçırdık herifleri.." dedi.

"Allah kahretsin, ne diyeyim...

"Eyvallah," dediler, çekip gittiler dükkândan. Aman İbrahim, sana gelirse de...

"Korkma korkma.. dedim. "Sana geldikten sonra başka kimseye bulaşmazlar artık. Senden almışlar alacaklarını...

Tevfik'i şipşak tıraş ettim. Çıktım Şişman'a.

"Hulûsi nerde?"

"Arkada...

Girdim arka odaya. Zindan gibi bir yer. Dört duvar. Pencere mencere hak getire. İpini koparanların cümlesi toplaşmışlar. Kâğıttı, zardı gırla gidiyor. Herkesin ağzında emzik gibi de cigara. Fas fas fas.

Hulûsi'nin keyfi üstünde, "İki kâğıt ver lan, neyin var lan, yetmez, üçlüm var lan..." deyip duruyordu sağa sola.

Beni öyle gömlekle görünce seslendi masadan.

"Buyur İbrahim, buyur, şöyle yamacıma gel..."

Kulağına eğildim.

"Gelmişler..." dedim. "Ali'den sorup soruşturmuşlar..."

"Kimi sormuşlar?" diye fısıldadı.

"Önce Tahsin'i sormuşlar, sonra biri öbürüne -iki kişiy-mişler- Kemal'i de sor, Kemal'i de, belki bilir demiş..."

"Ali, benim tembihlerimi demiş mi aynen?"

"Demiş, aynen..."

"İyi. Öyleyse mesele yok.. Sağol İbrahim..."

"Sen de sağol..." dedim.

Sakin sakın oyununa döndü.

ALTINCI BÖLÜM

ALDI FATMA

/// Gece yarısından sonra Bahriyeli, usul usul yatağa sokuldu. Ter kokuyordu. İnledi. Elini attı.

"Ne yaptınız Konyalı'yı?" dedim.

Yeniden inledi. Dürttüm.

"İşini bitirdik," dedi. "Yordu bizi keranacı..."

"Gitti mi?"

"Gitti, gitti. Recep bir araba çağırdı. Savdık herifi..."

"Yüklü müydü bari?"

"Fena iş olmadı..."

Başka söz etmedi. Devrildi, horlamaya başladı. Karanlığa bakakaldım. Yağmur dışarda yine hafif hafif çiseliyordu. Buralara kar yağmıyor hiç. O kadar da severim. Yağmıyor. Malatya'dan İzmir'e gelmeden -kızlarla- kar yağınca, üzerine pekmez eker; kar helvası yapıp yerdik.

Polis Salih rahat mı veriydi bir günden bir güne? Herkesten kıskanırdı. Kapıdaki çingen karısına kahve şekeri alır, kahve alır, kimlerle çıkıyorum: yukarda kimlerle en çok kalıyorum, bir bir öğrenirdi. Sabahleyin de kıskançlığından çatla-

ya çatlaya kavga ederdi benimle. Hiç sevmezdim. Yüzünde bir karış uzunluğunda bir bıçak yarası vardı. Bakamazdım.

Herifin birinden hastalık kapmışım da yaka paça hastaneye yatıracaklardı, bu Salih kurtardıydı. Hastaneden bir aydan önce koyvermezlerdi kimseyi. İyileşip gelirsin. O zaman da hiçbir evin hiçbir patronu sermayeliğe kabullenmez seni. Ortada kalırsın, çalışamazsın. İkide bir, polis tepene biner durur.

Doktor, Salih'in tanıdığımış. Salih'e yalvar yakar verdim muayene cüzdanını, imzalattı getirdi. Penisilin aldı beş on kutu. Bir de kaçak iğneci bulduk. Salih, Şükrüye abla'ya meseleyi açtı. Ablanın etekleri tutuştu hemen. Salih:

"Patırtı matırtı edersen, evini perişan ederim bak," dedi. "Aklını başına topla. Fatma iyileşinceye kadar odasından çıkmaz. Gündelikçi karı, bazı bazı baksın kâfi. İyileşince, ben kendi elimle götürürüm doktora" dedi.

Abla yuttu dilini. Pıstı.

Salih hep bu iyiliğine güvenirdi. Başıma kakardı. Para isterdi: verirdim. Ama yatmaya gelince, yatamıyordum onunla. İçim götürmüyordu. Her seferinde o bıçak yarası gözümün önüne dikiliyor, kusacak raddeye geliyordum. Sakallarından, yüzü yarı mordu Salih'in. Ama o bıçak yarası, suratında boydan boya bembeyazdı. Tebeşirle çizilmiş gibi, bembeyaz dururdu. Tiksiniirdim. Ağzı kokardı. Kötü kötü. Öperdi. Kokuyu duyar, fenalıklar geçirirdim. Bir şey de diyemezdim yüzüne. İçer içer gelirdi. Biraz gevşek dursam, elinin dışıyla vururdu. Dudağım patlardı.

"Nankör... Sen zaten yediğin kaba eden soyundansın... derdi. Bağıırdı. Vururdu. Çürük içinde kalırdım. Omuzumu ısırmıştı. Dişleri etime gömülmüştü. Kan çıktı. Deli gibi üstüm-den attım, fırladım. Kombinezonum kan içindeydi. Omuzum-dan sızıp sütyenimin içine akıyordu. Kolonya bastım, dinme-di.

Yatakta yatmış, halime gülüyordu. Kanı uğraştım uğraş-tım, dindiremedim bir türlü. Bir cigarayı açtım, diş yerlerine tütün bastım. Akması az kesildi. Ama sızısı geçmek bilmiyor-du.

Ertesi gün de geçmedi. Daha çoğaldı. Zonkluyordu da. Açtım baktım: etrafı cerahat bağlamış. İğneci geldiğinde bir merhem yaptı. Sabunu çentti, yumurtanın akıyla zeytinyağın-da karıştırıp ezdi. Merhem halinde bağladı, rahatladım. Ko-lum hiç tutmuyordu. Şişlik omuzumdan koluma, kolumdan parmaklarıma indi. Ellerimi tanıyamaz oldum.

101

Küt küt. Şiş şiş.

Salih her gelişinde bu halime güler:

"Öteki omuzunu da, öteki omuzunu da... der, dişlerini gösterirdi. Sivri sivri dişleri vardı.

Üç hafta çektim, daha fazla çekemedim. Bir bilet aldığım gibi, otobüsle İzmir'e kaçtım; rahat yüzü gördüm.

İzmir'de birdenbire her şeyden memnunluk duyar oldum. Ama her şeyden. Bazan sevincimden öleceğim sanırdım. Salih yoktu, yüzündeki bembeyaz bıçak yarası yoktu; dişleri yoktu en mühimi.

Geceleri iş bitip yatağıma girince inanamazdım hiç. Bu

yüzden uyku tutmazdı. Düş sanırdım. Birdenbire sabah olacak, uyanacağım: Şükrüye abla cırtlak sesiyle bağırarak merdiven altından. Tam kahvaltı ederken polis Salih girecek içeri. Gülerek, dişlerini göstere göstere gelecek.

"Öteki omuzunu da... Öteki omuzunu da..." diyecek.

Hep böyle sanırdım da uyuyamazdım. Kalkar, elektriği yakar, otururdum. Pencerenin karşısına gelen demir köprüden gece trenleri gelip geçerlerdi. Cigara içerdim, eski mecmuaları karıştırırdım. "*Hadise*" gazetesindeki bizden bir kızın üstüne yazılmış acıklı romanı okurdum. Uykum yine gelmezdi. Yorulurdum. Yatağa girerdim. Gözlerim biber ekilmiş gibi yanardı.

"Öteki omuzunu da... Öteki omuzunu da..."

Yaralı omuzumu ellerimle sımsıkı kapatırdım. İçten içe sızlardı. Bazı bazı da kanardı.

"Öteki omuzunu da... Öteki omuzunu da..."

Deliye çevrilirdim. Çıkar, Suzan'ın kapısını vururdum. Suzan telâşla açardı. "Korkuyorum" diyemezdim. "Salih gelecek, korkuyorum" diyemezdim. Azıcık limon kolonyasını isterdim. Kıza kıza gider, komidinin üzerinden kolonya şişesini alır, getirirdi. Odamda pencerelerin perdesini sımsıkı örterdim. Şişeden avuç avuç limon kolonyası döker, alnımı, şakaklarımı ovuştururdum.

"Öteki omuzunu da... Öteki..."

Salih gelirdi. Sağlam omuzumu da dişleri arasında ezer, parçalar, kan çıkarırdı. Vargücümle bağırırdım. Sesimi duymazlardı. Kimseler koşup gelmezdi. Salih abanırdı üstüme.

Dişlerdi. Dişlerinin işlediği her yerden kan tavanlara fışkırırdı. Yüzüme gözüme dolardı. Sıcaklığı yakardı. Salih, dişlerinden kanlar aka aka:

"Öteki omuzunu da..." derdi. "Öteki omuzunu da..."

Üstüme ölü toprağı serpmişler gibi uyur kalırdım sonra.

Derken Cemal çıkageldi. Körkütük sarhoştı. Kapıların kapanmasına yakındı geldiğinde. Abla, izzet-i ikramla karşıladı Cemal'i. Cemal bir gelip gecelik kalsın; şerefti o eve. Abla ne yapacağını bilmeden Cemal'in etrafında dört dönüyordu. Kızların birine kahve yaptırttı. Gümüş cezvede geldi kahvesi. Evde hiç kullanıldığını görmediğim eski zamandan kalma bir fincana koydular: öyle verdiler Cemal'e. Cemal'in büyük bir adam olduğunu hemen anladım. Patron karıların ancak diş geçiremediklerine, korktuklarına böyle bir saygı, böyle bir izzet-i ikram gösterdiklerini bilirdim. Az çok tecrübem vardı.

Cemal kahvesini sindire sindire içti. Tam karşısındaki koltukta ben oturuyordum. Öteki kızların çoğunun gece müşterileri vardı. Salonda abla, Sevim, ben, bir de Ayten kalmıştık. Cemal baktı baktı: ablaya:

"Bu yeni mi?" dedi.

"Yeni getirttik Malatya'dan.." dedi abla. Göz etti.

Kalktım, Cemal'in yanına oturdum.

"Güzel mi Malatya?" diye sordu.

"Güzel tabii..

"Niye geldin güzelse?"

"Hastalandım. Havası yaramadı bana..."

"Buranın havası yaradı mı?"

"Yaradı..."

Kalçamı çimdikledi. Abla:

"Kalsın mı bu gece seninle Cemal abisi?" dedi.

"Kalır mısın benimle?"

"Kalırım," dedim. "Parasıyla değil mi?"

Abla öfkeyle söze karıştı:

"O nasıl lâf öyle? O nasıl lâf? Cemal'ciğimin parası geçer mi bu evde? Bu evim feda olsun yoluna..."

Cemal döndü:

"Sağol ana," dedi.

Abla memnun memnun güldü.

"Haydi çıkın," dedi. "Hadi, durmayın. Cemal yorgundur. Soy onu güzelce. Sıcak su al, ayaklarını ovala, yıka, yatır..."

Kalktık. Cemal koluma girdi. Bir yanıma çöktü.

"Eyvallah ana," dedi.

"Güle güle Cemal'im," dedi abla. "Allah rahatlık versin..."

"Sana da ana..."

Merdivenleri yıkıla yıkıla çıktık. Odama gelince yatağa attı kendini. Aşağı indim. Leğenle sıcak su aldım çıktım. Cemal sızmış kalmış. Önce elbiselerini soydum. Belinde koca bir tabanca asılı dururdu. Kayışını çözüp çıkaracağım zaman uyanırdı hemen. Ayılmış gibime geldi.

"N'apıyorsun sen?" dedi.

Az geri geri çekildim. Fena fena bakıyordu. Gözleri sarhoş gözleri değildi. Sert sert:

"Söylesene n'apıyordun?" dedi.

"Hiç! Seni soyup yatıracaktım."

Bakındı. Elbise dolabının aynasında kendini gördü, güldü haline. Tabancasını eliyle çıkardı. Kılıfından askıya tutturdu. Çoraplarını çıkardım. Ayaklarını leğende sıcak suyla yıkadım. Duruladım. Hemen yattı.

Suları indirdim. Yüz numaraya girdim çıktım. Döndüğümde uyur bulacağıma oturur bekler buldum. İlk defa o gece bir erkeğin önünde soyunmaktan utandım. Bir türlü entarimi çıkaramadım.

Sabahleyin Cemal uyanmadan kalktım. Abla aşağıda bir tepsiye kahvaltısını hazırlamış: çay demlemiş, ekmek kızartmış.

"Götür Cemal'e bunları..." dedi.

"Daha uyanmadı abla.."

"Sen uyandır. Kızmaz, korkma.."

Vardım. Yüzünü dönmüş, tertemiz uyuyordu. Güzel güzel, yeni doğan çocuklar gibi. Kıyamadım. Evlenmişiz de, o kocamış; ben uyandırmadan onu, kalkmışım, ev işlerini bitirmişim, kahvaltısını hazırlamış, uyandırmaya gelmişim kocamı. Öyle birşeyler duydum içimde. Saçıma iki tarak aynada. Düzgünümü çektim. Gittim, sarstım.

"Cemal... Cemal..."

Güveyi gibi nazla uyandı. Gerindi. Yine bakındı ortalığa. İlk sözü:

"Bura neresi ya'u?" dedi.

Bana baktı.

"Sen kimsin?"

"Fatmayım.." dedim.

"Hangi Fatma bu?"

"Saniye abla'nın evindeki Fatma."

"Bura Saniye ana'nın evi mi be?"

"Hı-ı-ı..."

Kahvaltısını verdim.

"Elimi yüzümü yıkayayım, öyle," dedi. "Bir de aptest alayım, günah olmasın..."

Hamamlığa indi. Yundu iyicene. Islak ıslak geldi. Giyindi.

Oturdu kahvaltısına.

"Sen niye ayaktasın? Otursana..."

Oturdum.

"Bu ana, iyi kadındır..." dedi.

"Evet..."

Ağzı dolu dolu:

"Ben severim," dedi. "Kör Bekir haracını yer dururdu. Ben gelince haraç maraç kalmadı..."

"Sen nerden geldiydin?"

"Bahriye'deydim. Beş sene askerlik yaptım tam. İki sene hapis yattım askerde."

"Birini mi vurdundu?"

"Bir gece arkadaşlarla bir koltuk meyhanesinde içiyorduk. Siviller hırladılar, dalaştık. Kavga çıktı. Birinin kafasında bir şişe patlattım..."

"Öldü mü adam?"

"Ölmedi, ama kafasında bir şeyi kopmuş. Öyle dedilerdi.

Sonra ne oldu, bilmem herife...

Çayı gürültüyle içiyordu.

"Sen yeni geldin galiba, ha?"

"Yeni geldim.."

"Nerden geldin?"

"Malatya'dan.."

"Cennet gibi yerdir ora. Gelinir mi?"

"Havası suyu bana yaramadı."

"Az yüksekçedir. Bazı adamı sarmaz.."

Kızarmış ekmekleri hep yedi kalktı. Bir on liralık attı ya-tağa.

"Bir şey alırsın kendine.." dedi.

"İstemem," dedim. "Abla kızır sonra..."

"Kızır ama, ben söylemem. Sen de söylemezsin.."

İnci gibi dişleri vardı.

Hafta arası Cemal yine geldi. Ben yukardaydım. Abla haber göndertti, çağırttı. İndim.

"N'apıyorsun kız?" dedi.

"İyiyim..." dedim, gülüştük.

Odama çıktık. Az sarhoştı bu sefer. Cebinden bir yarım kiloluk rakı çıkardı. Öbür cepleri fındık, fıstık dolu. Ben de daha başka şeyler yapındırdım. Oturup karşılıklı içmeye başladık. Durup dururken:

"Sana kanım kaydadı," dedi.

Sinirli sinirli güldüm.

"Gülme," dedi. "Ben kızarım gülenlere. Ne var gülünecek?"

"Yok bir şey..."

"Canın sıkılıyorsa burda, bıktıysan bu hayattan, çekeyim alayım seni, beraber yaşarız."

Rakı doldurdu.

"Çek bakalım..

Bir yudum aldım.

"Ben erkek karı isterim karşımda. Sapına kadar erkek, anladın mı?"

"Anladım..."

"İyi. Bizim gibi heriflere erkek karılar lâzımdır...

Bir saatten fazla erkek karılara dair konuştu. O sırada bir yarımlik daha aldırdı. İçtik. Sonunda içmekten yorgun düştü. Yine leğene sıcak su doldurdum. Ayaklarını ova ova yıkadım. Soydum, yatırdım.

Böylece bazan haftada bir, bazan on günde bir Cemal gelir gelir, giderdi. Erkek karıların sözünü o günden başka da etmedi. Bir gelişinde:

"Sana bir konu alalım mı Fatma?" dedi.

"Ev mi?"

"Ev. Alalım mı?"

"Nerde?"

"Eşrefpaşa'da. Sırtlarda."

"Hükûmet yıkmaz mı?"

"Yapılmış şey. Yıkamaz."

Aklım yattı. Bir izinli çıktığım gün, gittik gördük. İki odalı, mutfağı helâsı içinde. Bitişğinde ilâve, kömürlükten bozma bir oda daha. Evi sevdim. Bileziklerimi, iki elmas küpemi, bir de bankadaki birikmiş paramı çekip Cemal'e verdim. Bileziklerle küpeleri bozdu: evi aldık.

Recep geldi. Altında bir taksi. Kapıda durdu. Cemal haber göndermiş: eşyasını toplansın, neyi var neyi yoksa yanına alsın, bir iğne bile bırakmasın, evine gelsin, demiş.

Abla ağladı. Döğündü. Kızlar üzüm üzüm üzüldüler. Taksi giderken arkamdan yollara döküldüler, selâmetlediler. Evi-me geldim.

Uyandığımda Cemal kalkmış, gitmiş. Saat nerdeyse dokuz olacaktı. Döşekleri dürdüm. Yüklüğe attım. Ortalığı düzene koydum. Maltızı yaktım.

Recep avluda bir taşın üstüne çökmüş cigara içiyordu.

"Nerde Cemal abin?" dedim.

"Şehre indi. İş varmış..

Aklıma o evvelsi günkü Hulûsi'nin getirdiği çocuk geldi. Zavalılık. Kapıyı vurdum.

"Kim o?" dedi.

"Benim, ben. Fatma...

İçerde bir kıpırdanma oldu. Pantolonunu giyiyor olmalıydı. Sonra:

"Buyur, buyur Fatma abla," diye seslendi, girdim.

Pencereyi açtım. Havalandırdım. Lâmba kısılmış, yanıyordu. Üfledim, söndü. Kapıyı ardına dek açtım. Kıyıda durmuş bakıyordu.

"Zahmet etme Fatma abla," dedi. "Sen..."

"Zahmet olmaz," dedim. "Elimde mi kalacak?"

Pencereden vuran ışık yüzünü alıyordu. Sakalları bir karış uzamıştı ama, güzel oğlandı.

"Sen ne iş yapardın dışarda?"

"Benim yapmadığım iş kaldı mı?" dedi. "Hepsini yaptım. Kâtiplikten ameleliğe kadar..."

"Kâtiplik de mi yaptın? Nerde yaptın?"

"İncir'de. Bir mevsim kantar kâtibiydim.."

"Mekteplerde okudun demek.?"

"Ortaokulun son sınıfından ayrıldım."

"Okusaydın ya, adam olurdun ne güzel.."

"Kafa işte. Serseriliğe vurdurduk, okuyamadık."

Döşegini kaldırdım, minder gibi yaptım. Gündüz üzerine oturulurdu.

"Sana çay falan pişireyim getireyim de kahvaltı et. Acık-mışsındır."

Gözlerini kaçırdı.

"Zahmet etme Fatma abla. Valla'a, çok ayıp oluyor size karşı."

"Hadi, hadi.." dedim. "Ayıp da ne demek? Ayıp olur muy-muş, sen misafirimizsin burda.."

Yarım yarım:

"Sağolun.." dedi.

Bir tepsiye peynir, zeytin, yağ, birkaç dilim ekmek, bir demlik koydum. Yüzünü kuruluyordu.

"Hadi bakalım, buyur sabah çayına..."

Tepsiyi dizlerine aldı. Yere oturdu. Ben de karşısına oturdum.

"Niye kaçıyorsun bakalım sen?"

"Hiç canım..." dedi.

"Birini mi vurdun?"

"Keşke birini vuraydım... Fabrikanın birinde çalışıyordum..."

Hem yedi, hem anlattı. Acındım çocukcağıza. Kimi kimse si de yokmuş.

"Bir Hulûsi var," diyor. "Dar-ı dünyada bir onu bilirim canıma yakın. Başkaları hep kazık attılar bana..."

Vurulmuşluk, yok mu, vurulmuşluk; işte öyle vurulmuş hayatta.

Çay bardaklı elini tuttum. Sıktım.

"Üzülme sen. Geçer inşallah hepsi," dedim.

Yüzüme öyle vahşi vahşi baktı. Kızardığımı anladım.

YEDİNCİ BÖLÜM

ALDI RECEP

Ben şu kadar zamandır tanırım Hulûsi'yi, bir türlü se-
vemedim. Kanım kaynamadı gitti işte. Geçen gün yanına takip
getirdiği sapı silik oğlanı da sardıramadım. Bir garip oğlan. O
kümes gibi odaya kapandı kapanalı, ya iki kere geldi biz ku-
mar oynarken ya üç kere. Üçü aşmadı namussuzum. Yiyece-
ğini içeceğini Fatma götürüp getiriyordu. Başında bekliyordu
yiyene kadar. Sonra boş tabaklar, boş tepsiyle geliyordu. Ce-
mal:

"Çok korkuyor zavalılık," dedi. "Burası emniyetli yer
halbuki, ama yine de korkuyor. Başından hiç geçmemiş ola-
cak."

Ne olursa olsun, oğlan sinirime gidiyordu. Soğuk soğuk
bakardı adama. Kâtipmiş. Fatma abla öyle dedi. Kâtiplik ma-
tah bir şey mi? Biz de okusaydık, daha büyük bir kâtip olur-
duk ondan. Ne var yani! O maçasını sıkmış, bizden çok oku-
muş, kâtip olmuş. Dünya kâtipten geçiliyor mu? Elini salla,
kâtibe çarparsın.

İftira etmişler buna. Polisten güya ondan saklanıyor-

muş. Ben pek inanmadım. Doğrudur. Yapmıştır. Oğlanda hırsız suratı da var. Belki fabrikanın paralarını kaldırdı, kimseye çaktırmadan kırdı. Şimdi saklanıyor. Bakacak, vaziyet durulmuş, hikâye küllenmiş; çıkacak meydana. Ondan sonra da sen sağ ben selâmet.

Herkesi uyuttu iftira masalıyla. Bir ben öyle göründüm. Hulûsi de nerden bulur, tanır böyle sinameki herifleri..

O geleli iki gün bile olmadan evde herkes değişti sanki. En çok Fatma abla değişti. Kıza bir sinirlilik ârız oldu ki.. Ulan, n'apsan kabahat... Ayakkaplarıyla girme, gazı dökme... Safi sinir kesildi.

İsmail, Cemal'le aşağı şehre indiğinden, karının paparasından kendini kurtarıyordu. Olanlar hep bana oldu. Her gün bir araba lâf dinliyordum. Cemal'i sevmesem, saygım olmasa insan bilir ne yapacağını. Ulan, ne istiyorsun sen be, der, basar tekmeyle tokadı... Bak ondan sonra gık diyebiliyor mu bir daha? Ağzını açamaz.

Fatma da böyle böyle gözümde düştü. Pul kadar kıymeti kalmadı hiç. Daha dün kadar Recep itinden iyisi yoktu da bugün mü Recep kötüledi? Recep, hep o Recep. Eski hamam, eski tas.

Cemal'e saygım sevgim olmasa, o Fatma, çoktan elimden geçmişti benim. Recep'te itlik vardır: kabul. Uğursuzluk, hırsızlık vardır: kabul. Kumar, içki: hepsi kabul. Ama Recep, namussuz değildir, namert, nankör değildir. Kalleşlik yoktur Recep'te. Kimse ne önümden ne ardımdan Recep geldi, ekmeğimizden tuzumuzdan yedi de şöyle bir namertlik yaptı dememiştir daha. Yapmam. Yoksa dediğim gibi Fatma...

Ne olacak, umumhaneden çıkan kadından ne hayır bekler adam? Karı ne ki, hayrı ne olsun? Oğlan geldikten bu yana kasım kasım kasılıyor. Bir tafra bir burun, Allah... Hiç aklıma gelmedi bu numaraları oğlana döktürdüğü. Cemal'in elinin altında kim kime yan gözle bakmış ki, Fatma karısı baksın?

İçime kurt da düştü mü bir yandan. Cemal şehre inince dikkat ettim: karı bir dalga uydurtuyor: beni de falan filân yerlere göndertiyor. Aldırdığı da hava ile civa. Ben de saf saf gidip geliyorum.

O gün kurt kıpırdadı içimde. Şeytan da dürttü. Yarı yoldan geri döndüm. Bakalım ne halt karıştırılıyor, ne fırıldaklar dönüyor..?

Bir şey unutmuş gibi, o pozda eve girdim. Fatma yoktu. Zaten olsaydı yandığım gündü. İki odayı da dolaştım. Yüklüğe, helâya, hamamlığa baktım: yoktu.

117

O zaman anladım. Daha doğrusu anlar gibi oldum. Ayaklarımın ucuna basa basa kümes bozması odaya vardım. İçerden dışarıya ses döküldüğü yoktu. Kapıya sokuldum. Her yanı titriyordu. Buza kesmiştim.

Gözümü anahtar deliğine dayadım baktım. Kucak kuca...

Hızla döndüm. Koşa koşa uzaklaştım evden. Yolun başındaki çeşmeden elimi yüzümü yıkadım. Serinleyemedim. Her yanımlı al basmıştı. Cayır cayır yanıyordum.

Sonra bir üşütmedir geldi, yapıştı. Duramadım. Yakınlardaki Hacı'nın kahveye girdim. Bir masaya çöktüm. Hacı geldi ocaktan.

"Hasta mısın Recep?" dedi.

Cevap vermedim. Kafamda hiçbir şey yoktu. Bir tek kırıntı bile.

"Sana bir ıhlamur yapayım da iç," dedi Hacı. "İstersen çocuğu göndereyim, bir gripin de aldırayım bakkaldan..."

"İstemez," dedim. "İyim Hacı..."

Dinlemedi. Bir ıhlamur yaptı getirdi. Zorla bir iki yudum aldım. Kaynar kaynar elimde tutuyordum ıhlamur bardağını. Elimi yakışını duymadım. Hırşımdan öyle sıkıyordum ki, bardak çattadak kırıldı, parçalandı elimde. Parmaklarım yarıldı, kana kesti. Hacı koştu. Masayı temizledi. Elimi ocaktaki rakı şişesinden iki parmaklık rakıyla yıkadı. Mendiliyle sardı. Kıpırdamadan, karşı koymadan Hacı'nın yaptıklarını seyrediyordum. İçimde en ufak bir kıpırtı yoktu. Sinemada, bir filmde olmuş gibime geliyordu bunlar.

Hacı'dan çıktım.

Ezana yakındı, Cemal, İsmail'le eve döndü. Fatma sofrayı kurdu. Buyur ettiler. Yanaşmadım. İçim götürmüyordu. Cemal:

"Hasta mısın yoksa Recep?" dedi. "Rengin iyi gözüküyor..."

"İyiyim." dedim.

"Hastaysan yat bak.." dedi.

"Yok, yok. İyiyim..."

Fatma, hiçbir şey olmamış gibi yine tepsiye ekmekler, iki kap yemek koydu.

"Götüreyim fıkara şunları.." dedi.

"Götür, götür.." dedi Cemal.

Fatma gitti.

"Nasıl vaziyeti?"

"Kimin?" dedim.

"Hulûsi'nin getirdiği çocuğun?"

Başımı çevirdim.

"İyi, iyi..." dedim.

Kulaklarım yanıyordu. Başımı çevirdiğimi bereket Cemal görmemişti. Pirelenirdi yoksa.

"Bu akşam gelecek kimse yok mu?"

"Yok," dedi. "Düşüremedik kimseyi. İsmail, bulduğunu Bilâl'lerde temiz etti. Evlik iş kalmadı."

"İyi iş oldu mu bari?"

"Fena değildi. Değil mi İsmail?"

İsmail kalkındı.

"Bizi birkaç gün idare eder, birkaç gün anca," dedi.

Sedire oturdum. Bir cigara sarmaya uğraştım. Ellerim yine titremeye başlamıştı. Tütünleri kucağıma döktüm. Topladım. Fatma boş tepsiyle geldi. Cemal:

"N'apıyor?" dedi, sordu.

"Yedi yemeğini. Hulûsi'den bir haber soruyor. Cemal abim görüşmüş mü Hulûsi'yle dedi. Görüşmemiş dedim...

"On günü aştı. Acaba yine arayıp soruyorlar mı ki?"

"Bilmem. Kalsın çocuk. Ne zararı var bize?"

"Bir zararı yok. Kalsın."

Kalsın tabii, kalsın. Cemal'e boynuzlatsın. Cemal de geyik geyik dolaşsın.

Sofradan kalktı. Sedire, yanına oturdu.

"Sar bir cigara da bana Recep paşa.." dedi.

"Sarayım aga...

Elimi gördü.

"N'oldu eline be?"

Saklamaya çalıştım. Olmadı.

"Hiç." dedim. "Bıçağımı bileyim dediydim hani..."

Kâğıda tütünü boşalttım. Tek elimde çevirdim. Çevrilmiyor. Kendimi zorladım. Yine olmadı. Cemal kızdı.

"Ver bana," dedi. "Sen iyiden iyi kötüledin bugünler.."

"Kötüledim aga.."

"Lan bir cigarayı saramaz oldun be..."

"Doğru aga..."

Kendi sardı. Yaktı. Dumanı yüzüme üfürdü.

"N'olacak senin bu halin? Hastaysan eğer..."

"Değilim."

"Hem hasta değilsin, hem bir cigarayı saramazsın. Ne bu peki?"

"Geçer aga..." dedim.

"Bazı şeyler geçer, ama deler geçer. Bildin mi?"

"Bildim.

"Karı kız dalgalarında adamın yarası bekledikçe fitil sozulmuş gibi işler de işler, işler de işler. En akıllısı, tutarsın avradı saçından, sürürsün: nasıl açtınsa bu yarayı, iyileştir dersin. Her karı, bak o zaman nasıl lokman hekim kesiliyor."

"Doğrusun aga..."

"Böyle arpacı kumrusu gibi düşünmeyle iş yürür mü?"

Daha kışın kışın gider. Batağa saplanır. İşin yoksa çıkacağım diye uğraş dur sonra da."

İsmail:

"Öyle bir dalgan varsa, söyle, çekinme Recep." dedi. "Basarız bir gece, kaldırırsınız, veririm senin koynuna."

Cemal:

"Ulan, namertsin bizden saklarsan eğer..." dedi.

"Valla'a bir şey sakladığım yok aga..."

"Bak, ona göre işte. Senden demesi, bizden yapması. Karınca kararınca. Ne geliyorsa elimizden artık..."

"Var olun..."

Sözü çevirdiler. Geç vakte kadar öteden beriden konuştular. Karışmadan dinledim. Cemal kalktı, gerindi. Fatma öteki odaya döşekleri sermeye geçti. Cemal:

"Ben yatıyorum. Allah rahatlık versin..." dedi.

"Allah rahatlık versin Cemal'â..." dedik.

Fatma kapıdan:

"Lâmbayı öyle bırakmayın." diye seslendi. "Kısın iyice. Yangın, mangın olur..."

"Kısarız." dedi İsmail. "Sen merak etme."

Cuma günü Hulûsi geldi. Evde yine ben vardım.

"N'aber topal karga?" dedi.

"İyilik be Hulûsi. Senden n'aber?"

"İyilik. Nerde bizim Kemal?"

"Fatma abla yemeğini yediriyor..."

Sarardı.

"Hasta mı?"

"Değil'a, Fatma abla yediriyor yemeğini..

"Hay senin topal bacağına emi..."

Koşa koşa odaya girdi. Az sonra Kemal'le çıktılar dışarı. Fatma da arkalarından. Kemal'in yüzü gülekti. Fatma'nınkini inadına. Asıktı. Hulûsi:

"Allah hem senden, hem de Cemal'den razı olsun," dedi. "Bize bu iyiliği kimseler yapmazdı. Cemal'e çok selâm söyle. Hulûsi geldi, aldı götürdü Kemal'i dersin. Rızabey'deyiz biz. Yolunu düşürsün, bir acı rakımızı içsin diyor Hulûsi de. Bunca zahmetimizi çekti..."

Fatma'nın gözleri yerde:

"Söylerim..." dedi.

"Çok selâm söyle. Senin de hakkını nasıl ödeyeceğiz bil-mem..."

"Hak mak da neymiş canım..."

Durdular. Kemal:

"Hadi eyvallah Fatma abla.." dedi.

"Güle güle. Yine buyurun Hulûsi..."

"Tabî. Bura bizim evimiz..."

"Sizin eviniz tabî."

Yola düşmeden, Hulûsi:

"Eyvallah be topal'a.." dedi.

"Eyvallah hadi Recep.." dedi Kemal de.

"Güle güle Hulûsi.." dedim.

İçim ezildi.

Cemal, gittiklerini duyunca üzüldü sahiden. Sevinir sanmışım ben de.

"İyi çocuktu.." dedi. "Allah selâmet versin. Şu kadar gün kaldı, çıtı çıkmadı..."

İsmail, rakı almaktan geldi. Sofraya oturduk. Cemal, gelirken de içmişti mutlaka.

İkinci şişede cıvıttı.

"Üç bahriyeli arkadaşım ile içiyorduk. Halıcıoğlu'nda denize çıkan meyhaneler vardır: onların birinde. Kafayı iyice bulduk. Bir Antalya'lı Bekir vardı: bir şarkı okurdu, bölük susar, dinlerdi söylediği şarkıları. Yanık yanık söylerdi. Asıl bir şarkı dedik. Nazlandı. Burası meyhane, siviller dolu. Yeri mi? dedi. Yeri dedik. Allahsızoğlu, yeri elbet dedik. Sen okumana bak. Hemşinli: biri erkekse bu sivillerden, bir lâf söylesin.. dedi. Erkekse birinden biri, hele bir lâf söylesin. Sen çekmene bak. *"Uzun olur gemilerin direği"*ni okumaya başladı. Ondaki adamı hüngür hüngür ağlatan bir sestti. Meyhane sustu. Dinledi. Kimse bir lâf etmeden dinledi. Sonunda alkışladılar Bekir'i bizim. Bekir bir daha bir daha okudu: susturamadık oğlanı..."

"Uzun olur gemilerin direği" diye Cemal'in kendi aldı.

İsmail geçirdi. Su dökmeye gitti. Cemal rakı kodu önüne.

"İç..." dedi.

"İçiyorum.." dedim.

"Numara yapma. Ben sarhoşum, ama ne oluyor, ne bitiyor bilirim etrafımda. Kaçmaz gözümden..

Zorla içtim.

"Ha şöyle total kerata seni...

Doldurdu. Zehir saçıyordu bakarken. Onu da içtim.

"Sende bir bokluk var kaç gündür.. Ama demiyorsun," dedi.

"Yok bir şeyim," dedim.

Kızdı.

"Ben yalan sevmem Recep."

"Yalan demiyorum.."

Sofrayı yumrukladı.

"Yalan söylüyorsun lan!.."

Alttan aldım.

"Öyle olsun.."

"Ne var dilinin altında senin?"

"Hiç.."

"Başlatacaksın hiçinden de piçinden de...

"Vall'a aga..." dedim.

İsmail girdi. Cemal ona döndü.

"İsmail, bu total pezevenge birşeyler olmuş. Nesi var bunun böyle?"

"Farkındayım Cemal'â ya, bana da pek bir şey dediği yok.."

"Çağır Fatma ablanı buraya..."

İsmail kapıya çıktı. Yan odaya sesledi. Fatma koştu hemen. Cemal:

"Fatma," dedi. "Bu total oğlanın bir şeysi var, ama demiyor. Nesi var acep?"

"Kaç gündür böyle.." dedi Fatma. "Suya git diyorum, salanıyor. Bakkala yolluyorum, burun kıvrıyor. Beni de dinlemiyor eskisi gibi."

"Senin bir bildiğin yok mu?"

"Nerden ne bileceğim?"

Fatma çekildi. Üç kişi kaldık. İsmail:

"Belki aklından zoru oldu?" dedi.

"Aklından zoru olacak ne var? Ekmek elden yaşıyor. Be-dava besliyoruz herifi. İki kuruşluk hayrı yok, aklından zoru olur mu? Domuz gibi bir topal.."

Yine kadehe rakı doldurdu.

"Çek hadi.." dedi.

Çeksem bir, çekmesem bir... Çektim.

"Yemek önünde, rakı önünde. Canın çekti mi, gidersin Sa-niye ana'ya 'Cemal abimin selâmı var' dersin: karı koynunda sabahlarsın. Değil mi lan?"

"Sayende aga..."

"Sayemde ya. Ama, yine nankörlük edersin, surat eder-sin ekmek yediğin yere..."

Elimdeki kadehi tutamadım. Düştü.

"Aga.., aga..." dedim.

Baktı sertçe.

"Yalan mı lan?" dedi.

Gözlerimde yaşlar, tutmasam boşanacak. Benim sevdi-ğim kadar sevseler Cemal'i ötekiler.

"Köpek soyu seni.." dedi.

Dimdik kalktım. O da kalktı.

"Şimdi de celâlleniyorsun ha namussuz?"

İsmail araya girmek istedi. Cemal itti onu. Yakama sarıldı. Avucunda topladı.

"Lan, ben soframda ekmek yedirdiğim...

Suratıma şimşek gibi iki tokat çaldı.

"Aga..." dedim. "Ben..."

Vurdu. Boşandım.

"Karı gibi de ağlar köpek...

"Aga... Ben... Benim..."

Hepsini anlattım.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ALDI "DOĞRULUK BAKKALI"

/// Bizim karı, memleketteki zelzeleyi bugünmiş gibi hatırlar. Ben de hatırlıyorum. Nasıl deliler gibi fırladıktı yataklarımızdan? Hey Allah... Bir daha o günlerini gösterme. Yazdıysan, boz gitsin!

Büyük oğlum çöken evin altında kalakaldı. Karı, ben, kızla küçük oğlan canımızı güç kurtardık. Büyüğünü sabaha kadar bekledim evin önünde. Karda kıyamette çoluk çocuk başını bekledik. Acı acı bağıırıyordu. Duyuyordum da kurtaramıyordum. Yer durmadan titriyordu. Kaçan kaçanaydı. Bir ana baba günüydü.

Hiçbir şey yapamadım. Elim kolum bağlı dinledim çağırışını. Karı ağlar bir yandan, öteki çocuklar ağlaşır bir yandan, kar yağar bir yandan. Yüreğim köz köz yanardı. Sabah olmak bilmezdi. Büyük oğlan bağıırırdı.

Yavaş yavaş atan günle sesi soluğu kesildi. Gün ıdı. Askerler yetiştiler. Ne kapıp giymişsek sırtımıza, öleydik. Uyku durak yüzü görmedim. Tırnaklarımla yıkıntıları kazdım. Yorgun düştüm. Gözlerim kavruldu uykusuzluktan.

Bir evi yaparken ne kadar taş, toprak, tuğla harcarlarmış anladım. Ölü gibi yorgunluktan düşünce; evimden, oğlumdan ayırdılar zorla.

Durmadım o ellerde. Duramazdım gayrı. Bağlasalar duramazdım. Önüme altın yığsalar yine duramazdım. Aldım çocuğu karıyı. Bizimkinin kardeşleri İzmir'de otururlardı: atladık trene, İzmir'e geldik.

Üç gün beş gün misafirlik sürdü. Sonunda kardeşleri surat etmeye başladılar hepimize de. Misafir amma ne kâfir olduk. Ortanca kardeşin aklı başında. Hali vakti de yerindeydi. Çekildik bir akşam bir odaya.

"Ben," dedim. "Ayrı eve çıkacağım Murat.."

"Aman enişte.. dedi. "Ne oldu? Ne kötülük gördünüz? Hürmette kusur mu ettik yoksa?"

"Haşa, haşa... Yalnız, hani nasıl derler: azıcık aşım, kaygısız başım.. Size de yük olmak istemem çoluk çocukla?"

"Ne demek, ne demek? Başımla beraber. Fıtnat benim kızkardeşim. Ana yarım. Sen de eniştemsın. Çocuklarsa..."

Sözünü kestim, dedim:

"Benim koynumda birkaç kuruşum var. Sen de borç olarak birkaç kuruş verirsen, bir dükkâncık bulur buluşturur, başcağzımı sokarım.." dedim.

Temiz adamdı.

"Bakarız bir çaresine elbet.." dedi.

Ertesi günü dükkân aramaya çıktım şehre. Birkaç simsar soruşturdum. Kahvelerde oturlarmış onlar. Bir kahveye girdim. Simsarı sordum. Şişman bir adamcağız:

"Kiralık ev mi lâzım?" dedi.

"O da lâzım ya.. önce şöyle bir dükkân diyorum."

"İkisi de var. Gel göstereyim.." dedi.

Bir balıkçı dükkânıyla bir bisikletçinin arasına sıkışmış boş bir yeri gösterdi. Üst başında da boş bir yer vardı. Sonradan orasını İbrahim Efendi tutup berber dükkânı açtı.

Vakti zamanında mahallenin futbol kulübünün binasıymış. Dükkânı hemen gözüm tuttu. Şişman kahveci:

"Boş odayı da gör istersen.." dedi.

Onu da gördük. Caddedeki cümle kapısından girdin mi girdin, hemencecik denizi görüyordun. Başlarda bir büyükçe odaydı.

131

Kaynımı da aldım geldim. Dükkânı gördük, kirasında anlaştık.

"Enişte, bakkallık yap aklın varsa..." dedi kaynım.

"Gider mi?"

"Gider mi de söz mü?"

Aklına uydum. Bakkaliye üzerine yaptım dükkânı. Bizim karı da odayı beğenmişti. O gün bir at arabasına yükledik olanca eşyamızı, Rızabey'e geldik.

Bakkal dükkânı iyi tuttu. Yüzümüzü eğmedi namerde. Yavaş yavaş kaynımın borcunu ödedik.

Binnaz'la küçük oğlan sabahları benimle dükkâna kalkarlardı. Amele akınını anca savardık. Çevremize de zamanla alıştık. Çocuklardan biri hastalansa, doktor Zibil koşar gelirdi.

Rızabey'deki odalar doldu boşaldı, doldu boşaldı. Nice insanlar gelip geçtiler. On yıldır bir ev sahibi Davut Efendi'yle bir biz kaldık eski olarak. En eski biz, en yenisi Hulûsi Efendi'yle arkadaşı Kemal Efendi'ydi.

Bazı geceler Davut Efendi'yle denizin başucuna oturur, çene atardık. Bizim elleri bilirdi. O, kavgada iki gözü birden akmadan önce, çok gezer, çok dolaşmış.

Memleketten konuştuk. Zelzele meselesini bir kere anlattımdı ona. Bir daha o tarafları kurcalamadı. Yalnız, İstasyon kahvesini, bir de tepedeki küçük gazinoyu söylerdi.

İstasyon kahvesinde çok kahvemizi içmiş. Tren durdu mu, inermiş bir solukluğuna. Bir acı kahve içer, öyle gidermiş.

Hey gidi, hey gidi, biz de gençliğimizde o kahveye taşınır-dık. Baba dostuydu işleten Durmuş ağa. Kışındı, büyük zelzeleden birkaç ay önce öldü. Görmedi felâketi.

Akşam yatsıya doğru, Binnaz geldi. Dükkânı kapadık.

"Annen ne pişirmiş, Binnaz?"

"Sabah et aldırılmıştı Erol'la. Fasulya ile pilâv yaptı..

Eve geldik. Biri yanımızdan geçiyordu.

"Akşam şerifler hayrolsun Mustafa dayı..." dedi.

Hulûsi Efendi'ydi.

"Hayırlı akşamlar Hulûsi Efendi..."

Durdu yanımızda.

"Sana geliyordum.." dedi.

"Hayrola?"

"Biraz öteberi alacaktım. Yemeklik..."

"Şimdi kapadık. Hulûsi Efendi.." dedim.

"Tüh Allah," dedi. "Bakayım bari başka açık yer var mı?"

"Lâzların ışığı yanıyordu. Kapamamışlardır..."

"Bakayım..." dedi.

Eve girdik. Erol masaya kapanmış, dersini yapıyordu. Anası kaldırdı. Sofrayı kurdular. Yemek geldi, oturduk. Bizimki ekmekleri doğrarken:

"Hulûsi'nin o arkadaşı geldi yine..." dedi.

"Kemal Efendi mi?"

"O! Bir hafta, on gün kaybolmuştu ortalıktan. Derken yine çıktı. Karabatak gibi..."

"Polis unutmuş olacak.." dedim.

"Unutur muymuş polis hiç kabahatlıyı?"

"Onun suçu yokmuş ki.. Başkaları yemişler herzeyi, buna yüklemişler..."

Sustu bizimki. Yemeğimizi bitirdik. Kızla anası sofrayı devşirdiler. Kapı önüne bulaşık yıkamaya çıktılar.

Üçüncü cemreden sonra soğuklar iyice kırılmıştı. Kırılmıştı ya, camiye gitmeye yine üşendim. Allahın gücüne gitmesin; bu akşam da gönlüm tembelliği çekti.

Davut Efendi'nin kapısını vurdum.

"Buyur..." dedi içerden.

"Nasılsın Davut Efendi?" dedim.

Sesimi alırdı.

"Buyur, hoşgeldin Mustafendi.." dedi. Bakıcısı Selim, yer gösterdi. Mindere çöktüm.

Davut Efendi'yle biz bir kaynatmaya daldık mı, vaktin nasıl geçtiğini bilemiyoruz.

Kalktığımızda saat yarımaya geliyordu nerdeyse. Davut Efendi kapıya kadar Selim'in kolunda çıktı.

"Mabadini sana sonra anlâtırım," dedim. "Yarın gel dükkâna da...

"Geliriz Selim'le.." dedi.

Bizimkiler uyumuşlardı. Çıt çıkarmadan soyundum. Oğlanın yastığı alçalmıştı, düzelttim. Kızı örttüm. Yatağa girdim sonra. Bizimkisi:

"Geldin mi?" diye fısıldadı.

"Geldim..."

"Niye geciktin bu kadar? Sabah ezanı dükkân açacak adam bu vakitlere mi kalır?"

"Daldırmışız canım..."

"Sen de..." dedi.

Kıvrıldı.

Sabah ezanından önce uyandım. Aptest almaya deniz kıyısındaki tulumbaya inmiştim, tam başlarken ardımda "Hulûsi..." diye gök gürlemesi gibi bir ses duydum.

İbrik elimde döndüm. İriyarı biri. Saç baş darmadağın. Yanında kimseler yoktu.

"Baksana ihtiyar..." dedi. "Hulûsi iti hangi odada oturur bunlardan?"

Donacaktım. Bir utanıyordum, bir utanıyordum. Hulûsi Efendi'nin odasını gösterdim. Odanın kapısına yapıştırdı tek-meyi. Öteki odalardakiler de bir bir gürültüyle uyandılar.

Hulûsi Efendi kapıya çıktı. Uykuluydu, pantolonunu üstünkörü giymişti: sırtında bir atlet fanilâ vardı. Adamı görünce karşısında:

"Aman aman.." dedi. "Sen misin Cemal'â böyle? Nerlerden çıktın? Hoşgeldin..., buyur."

Hulûsi Efendi'nin 'Cemal'â' dediği adam burnundan solu-ya soluya:

"Nerde o ırzı kırık?" diye bağırdı.

Uzun yollar koşmuş gelmiş, dumanı üstünde beygirlere benzettim onu.

"O kim?" dedi Hulûsi Efendi.

"Ekmeğimi yiyen o alçak, o namussuz ırz düşmanı..."

"Kemal mi Cemal'â..?"

"O namussuz it!"

Kemal Efendi de kapıya çıktı çıkacaktı; Hulûsi Efendi yol vermedi.

"Bir kusur mu işlemiş Cemal'â? Netti sana?"

Cemal'â kapıya yıkıldı. Başını taştan taşa çalmaya başladı.

"Daha n'etsindi ırzı kırık? Benim Fatma'yı...

Bağıra bağıra anlatıyordu. Bir Fatma'sı varmış, Kemal Efendi bunun evinde saklandığı sıralar, ayartmış Fatma'yı, sonra da...

Çocuk gibi ağlıyordu. Kocaman adamdı. Sarhoştı da galiba. İnsanoğlu o zıkkımı içip sarhoş olmasa, bu kadar rezilliği gözüne alır mı?

"Benim kapımda ekmeğimi yedi, tuzumu yaladı, sonra da arkamdan vurdu beni... Arkamdan vurdu namussuzca..." diyordu.

Kemal Efendi'yi göremedim. Hulûsi Efendi dışarı çıkıp kapıyı da örtmüştü.

Cemal'â:

"Burda mı o it?" dedi.

Hulûsi Efendi kat'iyetle:

"Yok..." dedi.

"Nerde peki? Nerde? Cehennemnin bir ucuna gitse, komam öcümü alırım: yanına komam bunu hiç...

"Burda yok...

"Nereye gitti?"

"Polisler geldiler: götürdüler senden geldikten sonra...

"Yalan söyleme, Hulûsi...

"Yalanı doğrusu bu. Aldılar götürdüler, nezarete attılar...

Cemal'â çöktüğü yerden kalktı.

"Yalan söylüyorsun.." dedi.

"Yalan söylemiyorum..

"Bakacağım..." dedi.

"Nereye bakacaksın?"

Hulûsi Efendi önünü hemen kesmişti.

"İçeri bakacağım. Gözlerimle göreyim: inanayım...

Hulûsi Efendi yine yol vermedi.

"Bana inanmıyor musun Cemal'â?"

"İnanmıyorum. Sen de kalleşsin. Çekil, bakacağım..."

Hulûsi Efendi:

"Bakamazsın..." diye ayak diredi.

"Çekil Hulûsi.. Bakacağım..."

"Çekilmem Cemal'â. Sana yok dedim, inan..."

"Var, burada. İçerde..."

"Yok dedim..."

137

"Hulûsi, bana hayınlık yapma. Yediğin ekmekler gözüne durur. Çekil!..

Bakışıyorlardı.

"Çekilmem.." dedi Hulûsi Efendi. "Vurursun beni, çiğnersin beni, anca o zaman geçersin..."

Hulûsi Efendi'nin bu lâfı üzerine, beriki geri çekildi. Solu-ya soluya:

"Burada demek namussuz?" dedi.

"Burada değil..."

"Madem yok, niye çekilmiyorsun bakayım..?"

"Belki bir başka dalgam var: istemiyorum..."

"Yok bir dalgan senin. O burada. İçerde. Bilmiyor muyum?"

"Yok burada Cemal'â...

Cemal'â tepindi.

"Burada... Burada... Saklıyorsun onu..."

Hamle etti. Hulûsi Efendi:

"Vur beni, öyle geç..." dedi. "İşte vur beni; kanım akarsa, kahpeyim."

Pencereler aralanmış, Rızabey halkı kapılara üşüşmüştü. Bakıyorlardı. Erkeklerin kılı bile kıpırdamıyordu. Başlarına belâ almaktansa...

"Hulûsi... dedi Cemal'â. "Son defa söylüyorum sana: çekil yolumdan. O it burada. Bir çift lâfım var. Konuşacağım onunla..."

"Bırakmam," dedi Hulûsi. "Vur beni, öyle geç bu kapıdan..."

Cemal'â, elini beline attı. Yarı sabah aydınlığında tabancasını elinde gördüm. Zangır zangır da titriyordu bir yandan. Hulûsi Efendi bana mısın demedi.

"Çekil yolumdan Hulûsi..."

"Vur Cemal'â, bakma, vur! Ben adam teslim etmem kimseye. Kahpeliğim yoktur..."

"Hulûsi..." dedi Cemal'â. "Hulûsi ulan..."

İki defa tabancasını patlattı. Hulûsi Efendi, 'Yandım anam' dedi; Cemal'ânın üstüne düştü.

Odanın kapısı yıkıldı sandım. Bir omuzda açıldı. Kemal Efendi fırladı. Sonra öbür odaların erkekleri. İbrahim Efendi, sonra Selim, sonra bisikletçi Ali, sonra geri kalanları...

Elimde ibrikle koştum. Erkeklerin hepsi donlaydılar. Hepsi Cemal'ânın üstüne çullanmışlardı. Vuran vuranaydı.

Berber İbrahim Efendi:

"Bir ip bulun, bir ip bulun..." diye bağırdı.

Birileri bir çamaşır ipi koşturdu. Elini kolunu sıkıca bağladık herifin. Kımıldayacak hali yoktu. Yüzü gözü kana batmıştı. Hulûsi Efendi'nin gözleri açık, havaya bakıyordu. O saat gitmişti daha.

Bisikletçi Ali:

"Siz bakarak olun, ben giyineyim, karakola haber iletelim..." dedi. Giyindi. Gitti.

Erkekler, Hulûsi'nin başında dikelip birer sigara yakıştı-lar. Ateşleri kedi gözü gibi parlıyordu. Sonra sonra bu ateş, parlaklığını kaybetti; Rızabey'in üstüne gün ısıdı.

Cumartesiydi.

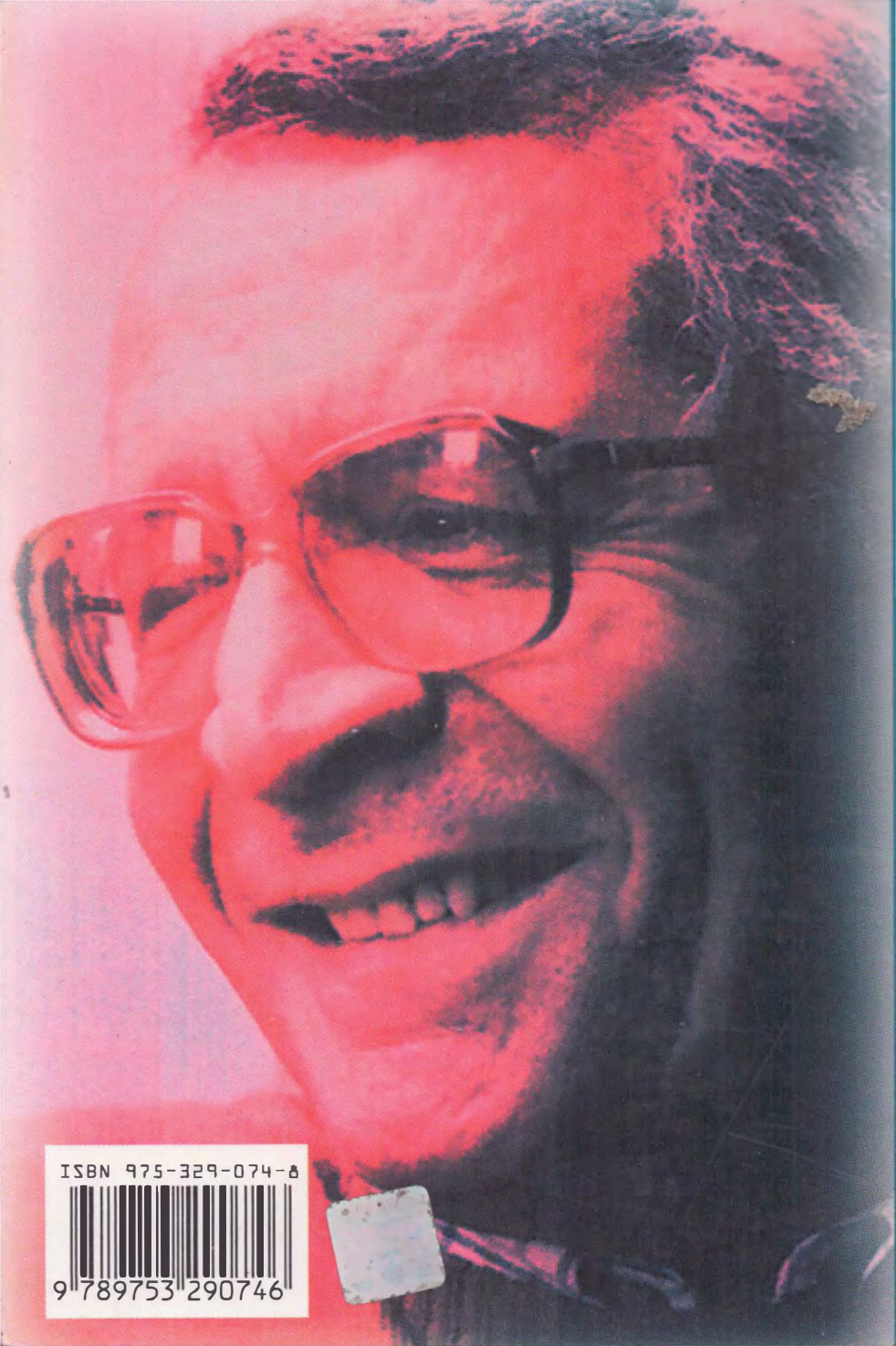
TARIK DURSUN K.

ROMAN: İnsan Kurdu, Sabah Olmasın, Denizin Kanı, Kopuk Takımı, Gün Döndü, Kayabaşı Uygarlığının Yükselişi ve Birdenbire Çöküşü, Alçaktan Uçan Güvercin, Kurşun Ata Ata Biter (1984 Orhan Kemal Roman Armağanı), İyi Geceler Dünya, Bağışla Onları, Ağaçlar Gibi Ayakta (1991 Yunus Nadi Roman Armağanı).

HİKÂYE: Hasangiller, Vezir Düşü, Güzel Avrat Otu (1961 Türk Dil Kurumu Hikâye Ödülü), Sevmek Diye Birşey, Yabanın Adamları (1967 Sait Faik Hikâye Armağanı), 36 Kısım Tekmili Birden, Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep, Bahriyeli Çocuk, İmbatla Dol kalbim, Ona Sevdiğimi söyle (1985 Sait Faik Hikâye Armağanı), Ömrüm Ömrüm (1987 İş Bankası Büyük Ödülü).

RÖPORTAJ: Bizimkisi Zor Zanaat

ÇOCUK: Deve Tellâl Pire Berber İken, Bir Küçücük Aslancık Varmış, Hoşça Kal Küçük.

ISBN 975-329-074-8

9 789753 290746